

**UNIVERZITA KONŠTANTÍNA FILOZOFA V NITRE
FAKULTA SOCIÁLNYCH VIED A ZDRAVOTNÍCTVA**

BAKALÁRSKA PRÁCA

2012

Pavlina Šajben

**UNIVERZITA KONŠTANTÍNA FILOZOFA V NITRE
FAKULTA SOCIÁLNYCH VIED A ZDRAVOTNÍCTVA**

**OBCHODOVANIE S ĽUĎMI NA SLOVENSKU A V
ZAHRANIČÍ**

Bakalárska práca

Študijný program: Sociálna práca

Školiace pracovisko: Katedra sociálnej práce a sociálnych vied

Školiteľka: Mgr. Andrea Hugáňová

Nitra 2012

Pavlina Šajben

Ďakujem mojej školiteľke práce

Mgr. Andrei Hugáňovej

za cenné rady, odborné usmernenie, podporu a pomoc, ktorú mi poskytla pri vypracovaní bakalárskej práce.

Ďakujem

Mgr. Karolíne Tobiášovej a Slovenskej katolíckej charite

Jane Hrivnákovej a Medzinárodnej organizácii pre migráciu (IOM)

za cenné informácie a spoluprácu.

ABSTRAKT

ŠAJBEN, Pavlína: Obchodovanie s ľuďmi na Slovensku a v zahraničí [Bakalárska práca] – Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Fakulta sociálnych vied a zdravotníctva; Katedra sociálnej práce a sociálnych vied. - Školiteľ: Mgr. Andrea Hugáňová. Stupeň odbornej kvalifikácie: Bakalár (Bc.). – Nitra : FSVaZ, 2012. 65 s.

Práca sa zameriava na problematiku obchodovania s ľuďmi na Slovensku a v zahraničí. Bakalárska práca prináša logicky usporiadaný a bohatý súhrn poznatkov o komplexnom fenoméne obchodovania s ľuďmi. Autorka si kladie za cieľ získať široký prehľad o danej problematike, a znázorniť súčasnú situáciu obchodovania s ľuďmi na Slovensku a v zahraničí. Pre zistenie súčasnej situácie na Slovensku uskutočnila rozhovor s organizáciami pracujúcimi s obeťami obchodovania s ľuďmi, Medzinárodnou organizáciou pre migráciu a Slovenskou katolícku charitou. V bakalárskej práci uvádza definíciu obchodovania s ľuďmi, akým spôsobom sa obchodovanie odohráva, kto sú obeť obchodovania s ľuďmi, za akým účelom boli obchodované, aké sú dôsledky obchodovania, a možnosti pomoci obetiam. Uvádza problematiku migrácie v kontexte obchodovania s ľuďmi a súčasnú situáciu na Slovensku a v iných štátoch Európskej únie. V Diskusii uvádza konfrontáciu názorov o vŕahu medzi prístupmi ktoré sa vzťahujú na prostitúciu a obchodovaním s ľuďmi. Bakalárska práca je prínosom pre budovanie poznatkov o prevažne skrytom fenoméne obchodovania s ľuďmi.

Kľúčové slová: Obchodovanie s ľuďmi, Slovensko, Európska únia, obeť obchodovania s ľuďmi, súčasná situácia, účely obchodovania s ľuďmi, dôsledky obchodovania s ľuďmi.

ABSTRACT

ŠAJBEN, Pavlina: Human trafficking in Slovakia and abroad. [BA thesis] – Constantine the Philosopher University in Nitra, Faculty of Social Sciences and Health Care; Department of Social Work and Social Sciences. - Tutor: Mgr. Andrea Hugáňová. Master of degree: Bachelor (Bc.). – Nitra : FSVaZ, 2012. 65 p.

The work focuses on human trafficking in Slovakia and abroad. Bachelor thesis provides logically organized and rich summary of knowledge about the complex phenomenon of human trafficking. The author's goal is to gain wider perspective on the subject, and illustrate the current situation of trafficking in Slovakia and abroad. To assess current situation in Slovakia, she conducted an interview with organizations working with victims of human trafficking, the International Organization for Migration and the Slovak Catholic Charity. In Bachelor thesis she writes about definition of human trafficking, how it happens, who are victims of trafficking, for what purpose they are trafficked, what are the consequences of trafficking, and possibilities how to help victims. She mentions issue of migration in the context of human trafficking, also the current situation in Slovakia and other European Union countries. This In the discussion she gives a confrontation of opinions about connection between trafficking in human beings and approaches in prostitution. Bachelor thesis contributes building knowledge about mostly hidden phenomenon of human trafficking.

Key words: Human trafficking, Slovakia, European Union, victims of trafficking, current situation, purpose of human trafficking, consequences of human trafficking.

OBSAH

ÚVOD.....	9
1. FENOMÉN OBCHODOVANIA S ĽUĎMI.....	11
1.1 Definícia obchodovania s ľuďmi	11
1.2 Obchodníci a obeť obchodovania s ľuďmi.....	12
1.3 Migrácia a obchodovanie s ľuďmi.....	16
2. ÚČELY, MECHANIZMUS A DÔSLEDKY OBCHODOVANIA S ĽUĎMI.....	18
2.1 Účely obchodovania s ľuďmi	18
2.1.1 Obchodovanie s ľuďmi na účel sexuálneho vykorisťovania	18
2.1.2 Obchodovanie s ľuďmi na účel ekonomického vykorisťovania.....	19
2.1.3 Obchodovanie s ľuďmi na účel núteného sobášu	19
2.1.4 Obchodovanie s ľuďmi na účel nelegálnej adopcie.....	20
2.1.5 Obchodovanie s ľuďmi na účel nelegálneho obchodovania s ľudskými orgánmi...	20
2.1.6 Obchodovanie s ľuďmi na účel vykorisťovania v ozbrojených silách a konfliktoch	20
2.2 Mechanizmus obchodovania s ľuďmi.....	21
2.2.1 Verbovanie (nábor).....	21
2.2.2 Transport, prechovávanie, prijímanie	22
2.2.3 Donútenie a zneužívanie.....	22
2.2.4 Vyslobodenie, návrat a reintegrácia.....	22
2.3 Dôsledky obchodovania s ľuďmi.....	23
3. OBCHODOVANIE S ĽUĎMI V ZAHRANIČÍ.....	25
3.1 Medzinárodné dokumenty	25
3.2 Obchodovanie s ľuďmi v štátoch Európskej únie.....	27
3.2.1 Stredná Európa.....	27
3.2.2 Západná Európa	30
3.2.3 Severná Európa.....	32
3.2.4 Južná Európa.....	32
3.2.5 Juhovýchodná Európa.....	33

4. OBCHODOVANIE S ĽUĎMI NA SLOVENSKU	35
4.1 Právna úprava obchodovania s ľuďmi	35
4.2 Súčasná situácia v Slovenskej republike	37
4.3 Možnosti pomoci obetiam obchodovania s ľuďmi	38
5. DISKUSIA	41
ZÁVER	48
ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV	50
Príloha A Rozhovor - IOM Medzinárodná organizácia pre migráciu	58
Príloha B Rozhovor – Slovenská katolícka charita	63

ÚVOD

“Najkrajšie sny o slobode snívajú sa vo väzení“ Friedrich von Schiller

Myslíte si, že v 21 storočí otroctvo už neexistuje? Na začiatku 80. rokov 20. storočia bolo v poslednej krajine na svete, v Mauritánii, zrušené otroctvo. Napriek tomu zisťujeme, že otroctvo nikdy nezaniklo a stále prekvitá. V súčasnosti sa volá obchodovanie s ľuďmi. Obeťou obchodovania s ľuďmi sa môže stať každý z nás, a preto sa nás tento fenomén dotýka. Je potrebné, aby sme si uvedomili, že práve v tejto chvíli, milióny ľudí vo svete snívajú najkrajšie sny o slobode...

Obchodovanie s ľuďmi je latentný a dynamický fenomén ktorý zasahuje celý svet. Je to tretí najvýnosnejší obchod na svete, a zároveň závažný trestný čin. Obchodovanie s ľuďmi sa odohráva na vnútroštátnej, medzinárodnej a svetovej úrovni. Existujú rôzne účely obchodovania s ľuďmi, na Slovensku je najčastejšie obchodovanie na účel sexuálneho vykorisťovania, na účel nútenej práce a na účel núteného žobrania. Okrem uvedených existuje obchodovanie na účel núteného sobášu, na účel nelegálnej adopcie, na účel nelegálneho odoberania ľudských orgánov a na účel vykorisťovania v ozbrojených silách a konfliktoch. V súvislosti s obchodovaním s ľuďmi je všadeprítomný stereotyp, podľa ktorého sú predávané obeť iba ženy na účel sexuálneho vykorisťovania, touto prácou chceme poukázať aj na iné účely a iné formy obchodovania. Podnetom na napísanie bakalárskej práce bolo to, že považujeme za dôležité upozorniť verejnosť o obchodovaní s ľuďmi. Bakalárska práca prináša logicky usporiadaný a bohatý súhrn poznatkov o komplexnom fenoméne obchodovania s ľuďmi. Pri písaní bakalárskej práci sme si kládli za cieľ získať široký prehľad o danej problematike, a znázorniť súčasnú situáciu obchodovania s ľuďmi na Slovensku a v zahraničí. Z toho dôvodu sme pracovali prevažne so zahraničnou literatúrou, a veľkou pomocou bol aj internet, odkiaľ sme mali možnosť čerpať aktuálne správy o obchodovaní s ľuďmi v zahraničí a na Slovensku, informácie z ministerstiev a informácie zo stránok organizácií ktoré sa zaoberajú obchodovaním s ľuďmi. Opierali sme sa aj o domácych autorov ako čo sú Kubovičová, Čečot, Madliak, Buksová, Hurtošová, Kuchárová a iní. S cieľom zistiť aktuálnu situáciu na Slovensku, a obohatiť bakalársku prácu informáciami z praxe, uskutočnili sme rozhovor prostredníctvom osobného stretnutia s odborníčkou Medzinárodnej organizácie pre migráciu (IOM) v Bratislave Janou Hrivnákovou, a s asistentkou projektu pomoci obetiam

obchodovania Mgr. Karolínou Tobiášovou v Slovenskej katolíckej charity v Bratislave. Sú to organizácie ktoré sa zaoberajú obchodovaním s ľuďmi a pracujú priamo s obeťami. Obchodovanie s ľuďmi je prevažne skrytý fenomén, a naša bakalárska práca je prínosom k budovaniu poznatkov v danej oblasti. Využitelnosť bakalárskej práce v sociálnej práci je získanie všeobecného prehľadu v danej problematike, ale zároveň je prínosom pre sociálnych pracovníkov ktorý pracujú v danej oblasti, a hlavne pre budúcich sociálnych pracovníkov ktorí chcú a plánujú pracovať v danej oblasti. V procese obchodovania s ľuďmi, obchodníci často používajú fyzické a psychické násilie, ktoré zanecháva hlkoké následky obetiam obchodovania. Je to náročná práca ktorá vyžaduje osvojenie si teoretických podkladov, aby sociálny pracovník rozumel tomu čím obeť prešla, a aby vedel efektívne pomáhať. V bakalárskej práci uvádzame čo je to fenomén obchodovania s ľuďmi, ako sa odohráva, kto sú obeť obchodovania s ľuďmi, za akým účelom boli obchodované, aké sú dôsledky obchodovania, a možnosti pomoci obetiam. V Diskusii uvádzame konfrontáciu názorov o vŕahu medzi prístupmi ktoré sa vzťahujú na prostitúciu a obchodovaním s ľuďmi. Aby sociálny pracovník dobre ovládal danú problematiku, okrem vedomostí o procese obchodovania s ľuďmi a vedomostiach o možnostiach pomoci, potrebuje ovládať aj globálnu perspektívu, ktorú prináša naša práca. Sem patrí napríklad súčasná situácia v štátoch Európskej únie ktorej súčasťou sú trasy obchodovania s ľuďmi, a to, ako migrácia súvisí s obchodovaním s ľuďmi. Na obchod s ľuďmi sme sa pozreli aj z právnej stránky upravujúcu problematiku obchodovania s ľuďmi ako na medzinárodnej tak aj na vnútroštátnej úrovni.

1. FENOMÉN OBCHODOVANIA S ĽUĎMI

Joyce Hart hovorí, že otrokárstvo sa odohráva práve v tejto chvíli, takmer v každom štáte vo svete. Je veľká pravdepodobnosť, že “novodobí otroci” sa nachádzajú práve neďaleko vášho bydliska. Najstaršou formou obchodovania s ľuďmi je otrokárstvo, ktoré v trochu pozmenenej forme existuje aj dodnes. (Hart, J. 2009) Obchodovanie s ľuďmi je vysoko latentný a komplexný fenomén, ktorý si vyžaduje výstižnú definíciu a obsiahlejšie vysvetlenie, ktoré uvádzame v tejto kapitole. V druhej časti sa zaoberáme profilom obchodníkov a obetí obchodovania s ľuďmi.

1.1 Definícia obchodovania s ľuďmi

Obchodovanie s ľuďmi predstavuje závažný fenomén, ktorý sa odohráva po celom svete. Vďaka moderným technickým a komunikačným systémom, obchodníci prekračujú hranice štátov. (Obchodovanie s ľuďmi, 2012) Odohráva sa na medzinárodnej úrovni, a práve preto nejednotné právne úpravy, ako i nejednotné definície obchodovania s ľuďmi predstavujú problém pri vyšetrowaní trestných činov, ako i pri identifikovaní obetí obchodovania s ľuďmi a pri následnej intervencii (pomoci). Podľa nášho názoru toto boli podstatné podnety pre snahu vytvoriť jednotný medzinárodný dokument týkajúci sa tejto problematike. Behom rokov boli vytvorené niekoľko dokumentov týkajúcich sa danej problematiky. Spomenieme kľúčový dokument podpísaný v Palerme v roku dvetisíc, “protokol o prevencii, potláčaní a trestaní obchodovania s ľuďmi, osobitne so ženami a deťmi, doplnujúci dohovor Organizácie Spojených národov proti nadnárodnému organizovanému zločinu.” Definíciu obchodovania s ľuďmi uvádzame z tohto protokolu, kde sa definuje ako: „Preprava, odovzdanie, prechovávanie alebo prevzatie ľudí pod hrozbou alebo použitím násillia alebo iných foriem donucovania, únosu, podvodu, ľsti, zneužitia právomoci alebo zraniteľného postavenia, alebo prijatia, alebo poskytnutia platieb alebo prospechu na dosiahnutie súhlasu osoby majúcej kontrolu nad inou osobou s cieľom vykorisťovania. Vykorisťovanie zahŕňa minimálne vykorisťovanie prostitúcie iných alebo iné formy sexuálneho vykorisťovania, nútenú prácu alebo služby, otroctvo alebo praktiky podobné otroctvu, nevoľníctvo alebo odoberanie orgánov, b) súhlas obete obchodovania s cieľom jej vykorisťovania uvedeného v písmene a) tohto článku je irelevantný, ak bol použitý ktorýkoľvek zo spôsobov uvedených v písmene a), c) verbovanie, preprava, odovzdanie, prechovávanie alebo prijímanie detí s cieľom ich vykorisťovania je považované za „obchodovanie s ľuďmi“ dokonca aj v prípade, keď nie sú

použité spôsoby uvedené v písmene a) tohto článku, d) „dieťa“ znamená akúkoľvek osobu mladšiu ako osemnásť rokov.” (Protokol o prevencii, potláčaní a trestaní obchodovania s ľuďmi, osobitne so ženami a deťmi, doplňujúci dohovor Organizácie Spojených národov proti nadnárodnému organizovanému zločinu, 2000) Táto definícia sa súčasne považuje pre najvystižnejšiu. Ale napriek snahy na globálnej úrovni zabrániť obchodovaniu s ľuďmi, tento proces je spomelený a komplikovaný tým, že protokol nie je platný vo všetkých štátoch. Kállay uvádza, že dôvody prečo niektoré štáty neuznávajú medzinárodný dokument sú rozdiely spôsobené politickou mocou alebo kultúrnymi zvykmi. (Kállay, 2011) Mnohí autori majú tiež svoje definície. Napríklad Dvořáková uvádza definíciu obchodovania s ľuďmi s ľudsko-právneho pohľadu. Uvádza, že obchodovanie s ľuďmi je závažným porušovaním ľudských práv. Ľudia sú donútení vyhráškami, podvodom, nátlakom, či priamo psychickým či fyzickým násilím vykonávať nejakú prácu. Obetou sa ľudia stávajú ešte vo fáze náboru, keď im niekto prácu ponúka, a v tej chvíli ich uvádza do omylu. Obete veľmi ťažko ovplyvňujú svoju situáciu, a postupne strácajú celkovo kontrolu nad situáciou v ktorej sa nachádzajú. (Dvořáková, 2004) Táto definícia nás zaujala, lebo zdôrazňuje humanitný faktor v danej problematike. Uvádza obchodovanie s ľuďmi v prvom rade ako závažné porušovanie ľudských práv. Ale zároveň vidno, že definícia nie je výstižná, vzhľadom na medzinárodnú definíciu v tzv. Palermskom protokole. Behom študovania danej problematiky sme sa stretli z rôznymi definíciami a mnohé z nich definujú obchodovanie s ľuďmi iba ako donútenie vykonávať nejakú prácu. Tým pádom kladieme dôraz hlavne na novú formu obchodovania, a je to obchodovanie s ľuďmi za účelom odoberania orgánov. Je to prevažne latentná a nová forma obchodovania, a tým pádom je možné, že z toho dôvodu ju mnohí autori neuvádzajú vo svojich definíciách.

1.2 Obchodníci a obeť obchodovania s ľuďmi

- Obete obchodovania s ľuďmi

V správe o obchodovaní s ľuďmi v priestoroch Európskej únie z roku 2011 ktoru vydal EUROPOL (európsky policajný úrad so sídlom v Hagu) je uvedené, že obeť pochádzajú z krajín a regiónov, ktoré sú vystavené ekonomickým ťažkostiam a iným faktorom, a práve na nich sa obchodníci zameriavajú. Väčšina obetí sú ženy a deti, ale v súčasnosti je aj veľký počet mužov v oblasti pracovného vykorisťovania. Najzraniteľnejšie sú samozrejme deti, preto že výrazne menšia vyspelosť je požadovaná v procese náboru obetí. Hlavne v prípadoch keď

rodičia spolupracujú s obchodníkmi. (Trafficking in Human Beings in European Union, 2011) Obete obchodovania sú zväčša migranti, žiadatelia o azyl, bezdomovci alebo nezamestnaní po prírodných katastrofách, alebo občianskych konfliktoch, alebo sú to potom jednotlivci hľadajúci lepší spôsob života. (Gutaskas, 2009) Sestra Bohdana, sociálna pracovníčka Slovenskej katolíckej charity obete obchodovania delí na dve skupiny. Na detské obete od 4 (najmladšia známa obeť) do 18 rokov. U obetí rómskej národnosti sa často vyskytujú detské obete okolo 15 rokov. A dospelé obete v rozpetí rokov 18-51. V súvislosti s profilom obetí obchodovania, je dôležité poznamenať, že u obetí obchodovania s ľuďmi zo Slovenska prevažuje nízka vzdelanosť. (Kadlečíková, 2012) Dvořáková hovorí o tom, že v skutočnosti nie je možné vykresliť portrét typickej obete obchodovania, podľa skúsenosti nešťátnych organizácií však prítomnosť rizikových faktorov zvyšuje ohrozenie danej skupiny týmto fenoménom. (Dvořáková, 2004) S cieľom obohatiť bakalársku prácu informáciami priamo z praxe, oslovili sme Medzinárodnú organizáciu pre migráciu (IOM) v Bratislave, zaoberajúcu sa obchodovaním s ľuďmi. Dňa 23.02.2012 sme prostredníctvom osobného stretnutia uskutočnili rozhovor s odborníčkou Janou Hrivnákovou. Bol to pološtrukturovaný rozhovor, ktorý trval približne 45 minút. Otázky boli rôznorodé, pýtali sme sa na projekty ktoré uskutočňujú, aký je profil obetí obchodovania s ktorými sa stretávajú, aký je profil obchodníkov, ktoré sú najčastejšie účely obchodovania s ľuďmi s ktorými sa stretávajú, ako v praxi prebieha proces reintegrácie obete, v ktorých krajinách sú najčastejšie slovenské obete obchodované, koľkým ľuďom ročne pomáha organizácia, a aké sú možnosti pomoci obetiam. Čo sa týka profilu obetí, Hrivnáková hovorí o tom, že prax sa posúva. Literatúra sa píše v určitom období, a prax sa posúva v čase. S vekom obetí ktoré sa uvádzajú v literatúre (18-30 rokov) sa všeobecne zhodujú, hoci samozrejme sú ojedinelé príklady, napríklad starší muži na nútenú prácu, ženy sú menej obchodované za účelom nútenej práce, ale stáva sa. Ale už by vôbec viacej nehovorili o tom, že väčšina obetí sú ženy, dá sa povedať že je to pol na pol. Ďalej hendikepovaní ľudia sa zneužívajú na žobranie, čiže tam je jedno koľko má rokov, keď ho vie obchodník dostatočne dobre nalákať. Ten nábor nemusí byť komplexný preto, že tí ľudia sú bez práce. Ukazuje sa, že oblasti východného a juhovýchodného Slovenska napríklad v oblastiach od Lučenca, Rymavskej Soboty, nábor prebieha veľmi jednoducho. Nábor prebieha jednoducho preto, že tam nie sú pracovné možnosti, obchodník im sľúbi prácu, a ten človek dost' verí tomu a odchádza preč. (Hrivnáková, 2012. Príloha A) Ďalší rozhovor sme

uskutočnili 23.03.2012 s Mgr. Karolínou Tobiášovou, asistentkou projektu pomoci obetiam obchodovania, v Slovenskej katolíckej Charite. Bol to pološtrukturovaný rozhovor, ktorý trval približne 30 minút. Otázky boli rôznorodé, pýtali sme sa na projekty ktoré uskutočňujú, aký je profil obetí obchodovania s ktorými sa stretávajú, ktoré sú najčastejšie účely obchodovania s ľuďmi s ktorými sa stretávajú, či pracujú so zahraničnými obeťami, v ktorých krajinách sú najčastejšie slovenské obete obchodované, a v ktorých oblastiach sú obchodované v rámci Slovenska, koľkým ľuďom ročne pomáha organizácia, aké sú možnosti pomoci obetiam v rámci ich organizácie, a aké sú dôsledky obchodovania s ľuďmi. Tobiášová tiež hovorí o tom, že najcitlivejšie oblasti na Slovensku sú tam kde nie je práca, kde je vysoká nezamestnanosť. Medzi ich klientmi je veľa obetí ktoré pochádzajú z detských domovov a reedukačných zariadení. (Tobiášová, 2012. Príloha B) Bianchi, Popper a Lukšík hovoria o tom, že predávanie žien do zahraničia nemá vždy transparentné znaky obchodovania s ľuďmi. Mnohé ženy ktoré sú obchodované zo Slovenska sú si vedomé, aký druh práce idú vykonávať. Prvky obchodovania s ľuďmi môže mať aj práca, ktorá nie je nútená : povinná provízia je 10% príjmu sexuálnej pracovníčky pre kontaktnú osobu. (Bianchi, Popper, Lukšík, 2007) Veľmi intrigantný pohľad na profil obeť obchodovania s ľuďmi prináša Davies (2009) ktorý uvádza ako príklad Ruskú migrantku Marišku ktorá migrovala do Anglicka. Táto žena zo života chcela manželstvo, dobrú prácu v Anglicku, ale využívala mužov pre ľahšiu migráciu do Anglicka, pre predĺžovanie povolenia na pobyt a pre zlepšovanie finančnej situácie. Teda, poskytovala sexuálne služby, aby získala ich pomoc. Davies zastáva názor, že táto žena bola obeť obchodovania s ľuďmi. Vyžadovanie sexuálnych služieb zo strane mužov pre pomoc ktorú jej poskytovali, viedlo jej dráhu migrácie rovno do prostitúcie. Táto žena predstavuje "iné ženy", novú kategóriu obetí obchodovania s ľuďmi. (Pasuit, 2011) Iba tak na zamyslenie sme uviedli autorovu myšlienku, ktorá naznačuje, že obchodovanie s ľuďmi môže mať aj takýto skrytý tvar. Podľa nášho názoru, toto nebol príklad obchodovania s ľuďmi, ale trestný čin prevádzachstva, a trestný čin nelegálnej migrácie.

- Obchodníci s ľuďmi

Obchodníci s ľuďmi sa môžu byť zapojení do rôznych funkcií, ako napríklad, realizátori náboru, prepravcovia a vykorisťovatelia, a taktiež môžu byť zapojení do rôznych aktivít počas rôznych fáz procesu obchodovania, vrátane falšovania dokumentov, korupcie a zadržovania dokladov svojich obetí. (Human Trafficking : An Overview, 2009). Vo Viedenskej správe o

obchodovaní s ľuďmi do Európy za účelom sexuálnej exploatácie uvádzajú, že väčšina obchodníkov s ľuďmi v Európe sú muži, ako aj zločinci v prakticky každej inej trestnej činnosti. Avšak, čo sa týka žien, trestné sadzby sú vyššie pre obchodovanie s ľuďmi ako pre iné trestné činy. To môže byť čiastočne spôsobené tým, že sa v procese vykorisťovania kladie dôraz na dôveru medzi obeťou a páchatelom. Tým pádom sa stáva, že obeť sa stávajú v priebehu času vykorisťovatelia teda obchodníci, pretože to môže byť jediný spôsob ako uniknúť. (Trafficking in Persons to Europe for sexual exploitation, 2011) Dôvody prečo obchodovaná osoba sa môže stať obchodníkom sú obava z násilia a/alebo povýšenie postavenia v rámci procesu obchodovania. Mnoho obetí sú povíšené na ďalší rebríček hierarchie obchodníkov, stanú sa z nich obchodníci a pritom sú naďalej kontrolovaní tými nad nimi. Tým pádom, mnohí nie sú vyslobodení z využívania, aj keď majú pod kontrolou ďalšiu obeť. Často dostávajú najviditeľnejšie a najnebezpečnejšie roly preto, aby sa stali cieľom pre policajné a právne zásahy. (Bosco, Luda, Serdjitdinov, 2009) Podľa Keseličkovej, táto trestná činnosť sa vykonáva aj samostatne aj organizovane. V organizovaných skupinách každý člen má konkrétnu úlohu, napr. organizátor získava kontakty na majiteľov erotických podnikov v zahraničí a dohaduje počet žien a ceny, za ktoré ich bude majiteľovi dodávať. Ďalší členovia skupiny majú za úlohu nábor, čiže vyhľadávanie žien prostredníctvom inzerátov v novinách, a ďalší zase prevážajú ženy cez hranice do konkrétnych podnikov. Nie je výnimkou, že sú ženy po určitej dobe predávané do ďalších krajín. (Keseličková, 2007) Sestra Bohdana, sociálna pracovníčka Slovenskej katolíckej charity hovorí o tom, že organizovanosť obchodovania s ľuďmi siaha od malých skupín po veľké medzinárodné skupiny naviazané na podsvetie alebo mafiu. V prípade individuálneho obchodovania s ľuďmi prevažujú občania Romskej národnosti, lebo sa odohráva priamo vo veľkých rodinách. Jediný spoločný znak všetkých obchodníkov je motív, ktorý je finančný zisk. (Kadlečíková, 2012) Ďalšiu zaujímavú informáciu sme zistili v rozhovore s pani Hrivnákovou (IOM), ktorú sme sa pítali, či prax odzrkadľuje teóriu v tom, že obchodníci sú prevažne muži. Odpovedala nám, že určite netreba podceňovať v tomto ženy. Ženy sú veľmi dobré manipulátorky a pokiaľ je žena obchodníčka, vzbudzuje väčšiu dôveru. Žena vie podať tú informáciu tak dôverne, že v podstate vie lepšie oklamať v tej prvej fáze. Vieme o tom, že aj ženy sú obchodníčky, je to smutné, že napríklad aj ženy matky predávajú svoje dieťa. Takže sú ženy zapojené do obchodovania. (Hrivnáková, 2012. Príloha A) “Zastávame názor, že typológia páchatelov a obetí obchodovania s ľuďmi v

schengenskom priestore je prvým a nevyhnutným krokom na objasňovanie príčin a podmienok páchania tohto nebezpečného nadnárodného zločinu, na konkrétne a efektívne zameranie preventívnych aktivít voči páchatelom a obetiam, na objasňovanie viktimologických súvislostí obchodovania s ľuďmi a v konečnom dôsledku zníženia utrpenia ohrozených skupín ľudí.” (Čečot, Madliak, Buksová, 2008, s. 14)

1.3 Migrácia a obchodovanie s ľuďmi

Z globálnej perspektívy, počet migrantov v priebehu posledných desať rokov náhle stúpol, a stále stúpa. (Human Development Report, 2009) IOM medzinárodná organizácia pre migráciu uvádza, že dnes je vo svete až 214 miliónov migrantov. Z druhej strany, počet utečencov klesol. V roku 2000 bolo zaznamenaných 15.9 miliónov utečencov, a v roku 2010 ich bolo 15.4 milióny. Percentuálne počet klesol z 8.8 percent (v roku 2000) na 7.6 percent (v roku 2010). (IOM – Facts and figures, 2012) Migrácia má vplyv na obchodovanie s ľuďmi v tom, že migrujúce osoby (a hlavne nelegálne migrujúce osoby) sa stávajú potenciálnymi obeťami obchodovania s ľuďmi. Brunovskis a Tyldum uvádzajú, že obeť radi privítajú príležitosť cestovať, myslia si, že nájdu dobrú prácu, že utieknu od prenasledovania alebo ekonomickej neistoty. Mnohí si neuvedomujú, že podmienky pre život a “prácu” nie sú také, ako čo sľúbili že budú. Ľudia ktorí uskutočňujú nábor obetí využívajú skutočnosť, že milióny ľudí chcú odcestovať do zahraničia za prácou, zasnúbiť sa, alebo začať nový život. (Brunovskis, Tyldum, 2004) Migrácia každoročne stúpa všade vo svete, a v našich priestoroch po vzniknutí Európskej únie a voľného pohybu osôb, boj proti obchodovaniu s ľuďmi sa pochopiteľne stal zložitejším. Najproblematickejšia je predsa nelegálna migrácia. Degani uvádza, že nelegálna migrácia najviac stúpa v Španielsku a Taliansku. Ďalšie štáty destinácie sú Rakúsko, Belgicko, Francúzsko, Nemecko, Grécko, Holandsko, Švédsko a Veľká Británia. (Degani, 2007) Tento rebríček stále platí, s tým že podľa nášho názoru Grécko už pravdepodobne nie je jedným z najžiadúcejších štátov pre migráciu, kôli krízy ktorou v súčasnosti prechádza. Podľa Limanowskej existuje široké spektrum faktorov, ktoré vplyvajú na vývoj fenoménu obchodovania s ľuďmi. V rámci obmedzujúcich režimov, medzi tieto faktory môžu patriť spôsoby nelegálnej migrácie ktoré zahŕňajú kúpu cestovných pasov a víz, zaplatenie za prepravu, nerealistické očakávania a nepravdivé informácie o pracovných príležitostiach v zahraničí. Tieto faktory môžu byť v kombinácii s nízkou úrovňou vzdelania a nedostatkom zručností, ako aj v kombinácii s ochotou závisieť od sprostredkovateľov, ktorí

sľubujú, že zabezpečia bezpečný prejazd a prácu, a odmena bude časť z budúcej mzdy. (Limanowska, 2002) Motivačné faktory, ktoré podnecujú ľudí migrovať rozdeľujeme do dvoch kategórií, a to sú tzv. „push“ a „pull“ faktory. V preklade „push“ znamená tlačiť, tým pádom tieto faktory sa vzťahujú na to, čo núti ľudí opustiť krajinu. „Pull“ znamená ťahať, takže do tejto kategórie zaraďujeme faktory, ktoré ťahajú resp. lákajú ľudí do zahraničia. Do do push faktorov patri obmedzovanie osobnej slobody, ťažké životné podmienky, politická nestabilita, nezamestnanosť, prírodné katastrofy, vojny a represie. Dôvodom pre migráciu je aj ekonomická nestabilita. Práve preto migranti odchádzajú pracovať do zahraničia, a ochotní sú prijať aj nízko platenú prácu v horších podmienkach. (Identifikácia obetí..., 2009) V zahraničných publikáciách nachádzame podobné informácie. Degani do push faktorov zaraďuje rozpad multikultúrnych štátov, etnické a náboženské konflikty. Väčší počet prírodných katastrof a mimoriadnych udalostí spojenými s veľkými katastrofami, politická nestabilita, vojny a ozbrojené konflikty vrátane občianskych vojen, ekonomická situácia, nekontrolovaný rast populácie. (Degani, 2007) „Pull“ znamená ťahať, takže do tejto kategórie zaraďujeme faktory, ktoré ťahajú resp. lákajú ľudí do zahraničia. „Sú to ponúkané, predpokladané, predstierané príležitosti v cieľových krajinách. Medzi ne patria vyšší životný štandard, lepšie životné a pracovné podmienky, demokracia či sloboda.“ (Identifikácia obetí..., 2009, s. 6) Znovu pre porovnanie uvádzame zahraničného autora, ktorý do pull faktorov zaraďuje: nedostatok pracovných síl a dopyt po zahraničných pracovníkoch, pozitívny ekonomický stav, demokratický systém vládnutia, politickú a sociálnu stabilitu. (Degani, 2007)

2. ÚČELY, MECHANIZMUS A DÔSLEDKY OBCHODOVANIA S ĽUĎMI

Predstavy spojené s obchodovaním s ľuďmi sú často strašidelné, a najčastejšie sa spájajú s sexuálnym zneužívaním, organizovaným zločinom, týraním a s ekonomickým vykorisťovaním. Obchodovanie s ľuďmi nielen že ovplyvňuje jedincov, ale ovplyvňuje aj celé skupiny. (Human Development Report, 2009) Pre lepšie orientovanie v problematike, okrem definície by sme mali vedieť aké existujú účely obchodovania s ľuďmi a ako vlastne prebieha proces obchodovania, a práve tým sa budeme zaoberať v tejto kapitole.

2.1 Účely obchodovania s ľuďmi

Obchodovanie s ľuďmi je jeden z vážnych spoločenských problémov v súčasnosti. Zvýšil sa samotný výskyt tohto negatívneho sociálno-patologického javu, a zmenili sa aj formy a metódy práce pri ich praktizovaní. (Hurtošová, 2008) V spomínanom osobnom rozhovore, Hrivnáková z IOM hovorí o tom, že účely obchodovania s ľuďmi závisia od dopytu. V rokoch 2003-2004 prevládala nútená prostitúcia žien. V súčasnosti sa to posúvalo do nútených prác. Stretávajú sa aj z núteným žobraním. Existuje aj nový fenomén benefit exploitation. Čiže ukazujú sa nové druhy obchodovania, ktoré ešte nie sú popísané. (Hrivnáková, 2012. Príloha A) V tejto podkapitole sa budeme venovať jednotlivým účelom obchodovania s ľuďmi.

2.1.1 Obchodovanie s ľuďmi na účel sexuálneho vykorisťovania

Ženy sú obzvlášť vystavené riziku, že sa stanú obeťou obchodovania s ľuďmi keďže až 80 % obetí obchodu s ľuďmi sú ženy obchodované na účel sexuálneho vykorisťovania. Obchodníci nútia obeť, aby sa stali prostitútkami, zúčastňovali sa pornografie alebo sprievodcovských služieb. (Obchodovanie s ľuďmi a sexuálne vykorisťovanie, 2012) Aj napriek tomu, že komerčné sexuálne zneužívanie sa stalo trestným činom, obchodovanie za účelom sexuálneho vykorisťovania pokračuje v takmer každej krajine na svete, nech už je to mesto pôvodu, tranzitu alebo destinácie. Pri nábore, obchodníci podvádajú najmä prostredníctvom falošných sľubov, dobre platených pracovných miest a príležitostí študovať v zahraničí. Často vytvárajú falošné modelingové agentúry, štúdiá filmovej produkcie, a manželské agentúry pre účely naboru a na krytie zločinu. V mnohých prípadoch, obeť sa ocitnú v zahraničí, zamknutý v apartmánoch, obchodníci im zoberú pasy, a nútia ich pracovať v prostitúcii cez hrozby, použitie sily, zneužívania a znásilnenia. Veľmi často obeťiam sľúbia slobodu iba po získaní

prácou v prostitúcii sumu, ktorú obchodníci zaplatili za nich, za cestovné náklady a náklady za vízum. Okrem mnohých obchodovaných dospelých, UNICEF odhaduje, že asi dva milióny detí ročne sú využívané v komerčnom sexuálnom priemysle. (Bosco, Luda, Serojitdinov, 2009)

2.1.2 Obchodovanie s ľuďmi na účel ekonomického vykorisťovania

Kubovičová uvádza ako účely ekonomického vykorisťovania otroctvo a praktiky podobné otroctvu, nevoľníctvo a nútenú prácu. A ako príklady ekonomického vykorisťovania uvádza prácu v domácnosti, prácu v ilegálnych továrňach, sektor služieb a stravovacie služby, žobranie a pokútny pouličný predaj. (Kubovičová, 2009) Existuje aj ďalší účel obchodovania s ľuďmi a to zapájanie do trestnej činnosti. Obchodníci s ľuďmi a kriminálne skupiny preferujú deti. Deti sa ľahšie ovládajú, a ich pomerne malá postava je výhoda v páchaní trestnej činnosti ako sú vlámnia a krádeže obchodov. (Bosco, Luda, Serojitdinov, 2009) Nútená práca nadobúda rozmach tým, že zamestnávateľa využívajú medzery v legislatíve. Prísťahovalci sú obzvlášť zraniteľní, ale aj jednotlivci môžu byť nútení na prácu v rámci ich vlastných krajín. (Bosco, Luda, Serojitdinov, 2009) V spomínanom rozhovore v medzinárodnej organizácie pre migráciu v Bratislave, Hrivnáková hovorí o tom, že “nerovná sa všetko sex biznis. Čoraz viac sú obeťami muži pretože je dopyt po pracovnej sile.” (Hrivnáková, 2012. Príloha A) Podobné informácie zisťujeme od Tobiášovej v Slovenskej Katolíckej Charite, ktorá hovorí o tom, že “kedysi boli viac ženov, ale teraz je čoraz viac mužov, a to sa týka potom nútenej práce.” (Tobiášová, 2012. Príloha B)

2.1.3 Obchodovanie s ľuďmi na účel núteného sobášu

Nútené manželstvo má hlbokú históriu, kde v praxi aspoň jeden z manželov vstúpil do manželstva proti svojej vôle a súhlasu. Dnes sa nútené manželstvo spája aj s obchodovaním s ľuďmi. Často sú to Indické obeť. V Ázii tiež nachádzame veľa príkladov obchodovania na účel núteného sobášu. V tejto krajine je väčší počet mužov v pomere 117 ku 100. Akonáhle sa stanú dospelými, k sobášu ich núti sociálny tlak, a tak si muži často vyberajú cestu obchodovania s ľuďmi, s cieľom kúpiť si nevestu z inej krajiny. (Bosco, Luda, Serojitdinov, 2009) Mnohé ženy zo Slovenska sú obchodované práve za týmto účelom. Sobáš s mužom zo Západu považujú za únik z biedy, a tak sa stanú obeťami obchodovania s ľuďmi. (Kubovičová, 2009)

2.1.4 Obchodovanie s ľuďmi na účel nelegálnej adopcie

Nelegálna adopcia detí ako forma obchodovania s ľuďmi sa stala veľmi ziskovou aktivitou pre organizované zločinecké skupiny, súkromné firmy pre adopciu dieťaťa a štátnych úradníkov po celom svete, kôli dopytu po medzinárodnej adopcii, najmä v Európe a v Spojených štátoch. Ale k obchodovaniu s účelom nelegálnej adopcie môže prísť nielen na nadnárodnej úrovni ale aj vnútorne, v rámci jednej krajiny. (Bosco, Luda, Serodjtinov, 2009) Nelegálna adopcia je trestný čin, ale nemá priame prepojenie na obchodovanie s ľuďmi. V súčasnosti ide o sprostredkovanie nelegálnej adopcie pre neplodné páry v západných krajinách, ktoré si z rôznych dôvodov nemôžu legálne adoptovať dieťa vo svojej domovskej krajine. Ich zámerom nie je vykorisťovať dieťa nijakým spôsobom definovaným v Palermskom protokole, obchodníkov nezaujíma čo sa stane z dieťaťom keď ho predajú. V súčasnosti existuje veľmi málo prípadov, ktoré by poukazovali na narastajúci počet tohto trestného činu v rámci Európskej únie alebo susediacich štátov. (Kubovičová, 2009)

2.1.5 Obchodovanie s ľuďmi na účel nelegálneho obchodovania s ľudskými orgánmi

Ako aj všetky ostatné, ani táto forma obchodovania by neexistovala, keby nebol veľký dopyt. V tomto prípade existuje veľký dopyt po ľudských orgánoch. “V Európe je napríklad priemerná čakacia lehota na transplantáciu obličky tri roky a očakáva sa, že do roku 2010 sa predĺži na desať rokov. Asi 40-tisíc pacientov čaká len v západnej Európe na obličku 15 - 30 percent z nich umrie každoročne pre nedostatok orgánov. Na Slovensku sa v roku 2006 uskutočnilo celkovo 139 transplantácií, pričom iba 29 obličiek bolo od živých darcov. Na transplantáciu obličky pritom ročne čaká približne 250 ľudí.” (Kupiš, 2008). V zahraničnej literatúre sa uvádza pojem “transplantačná turistika”, ktorá zahŕňa cestu z vyspelejších do chudobných krajín. Bohatí príjemcovia ktorí potrebujú ľudský orgán, sa snažia rýchlo najstí riešenie, cestujú do prevažne vyspelých krajín, kde chudobní a zraniteľní ľudia predávajú svoje orgány aby vyriešili svoju sociálnu situáciu. Potenciálny darca zvyčajne cestuje do krajiny príjemcu, alebo obaja odcestujú do inej krajiny kde sa transplantácia vykoná. “Transplantačná turistika“ zahŕňa obchodovanie s orgánmi, ale aj obchodovanie s ľuďmi za účelom odoberania orgánov. (Caplan et al. 2009).

2.1.6 Obchodovanie s ľuďmi na účel vykorisťovania v ozbrojených silách a konfliktoch

Obchodovanie s ľuďmi za účelom nútených služieb v ozbrojených silách nastáva tak, že obchodník s ľuďmi dovezie ľudí z chudobnejších krajov v rámci jednej krajiny, alebo ich

dovezie z tretích krajín, do práce na vojenských základniach. Jedna z najhorších foriem obchovania s ľuďmi je používanie detských vojakov v konfliktných oblastiach. Podľa UNICEF viac ako 300.000 vojakov na svete boli a stále sú využívané v ozbrojených konfliktoch v takmer každom regióne. Väčšina detských vojakov sú vo veku od pätnásť do osemnásť rokov, pokým niektoré z nich sú vo veku sedem a osem rokov. (Bosco, Luda, Serojitdinov, 2009)

2.2 Mechanizmus obchodovania s ľuďmi

Obchodovanie s ľuďmi môže byť vnímané ako proces, nie iba ako jedno porušenie. Prvá fáza je nábor obetí, ktorý zahŕňa falošné sľuby, únos, falšovanie dokladov atď. Potom nasleduje druhá fáza, transport a vstup jednotlivcov do inej krajiny (v prípade cezhraničného obchodovania s ľuďmi). Trestné činy ktoré sa spájajú s touto fázou sú útok, falošné väzenia, znásilnenie, nútená prostitúcia, korupcia štátnych úradníkov, falšovanie dokumentov a zneužitie imigračných zákonov. Tretia fáza je fáza vykorisťovania. Trestné činy ktoré sa spájajú s touto fázou sú: nezákonný nátlak, hrozba, vydieranie, nútená prostitúcia, falošné väzenie, odcudzovanie dokladov, znásilnenie, vražda, korupcia štátnych úradníkov. Može sa objaviť aj ďalšia fáza, ktorá zahŕňa páchatel'a a je spoločná pre všetky rozsiahle zločinecké organizácie a je to fáza legalizácie príjmov z trestnej činnosti. V sebe môže zahŕňať trestné činy ako čo sú daňové úniky, pranie špinavých peňazí a korupciu štátnych úradníkov. (Aronowitz, 2009)

2.2.1 Verbovanie (nábor)

Hurtošová uvádza, že väčšina obetí nie je násilne unesená zo svojej krajiny. Zvyčajne dobrovoľne odchádzajú do cudzine, alebo aj samé iniciujú kontakt s obchodníkmi. (Hurtošová, 2008) Nábor sa často odohráva poskytovaním nepravdivých informácií a podvodom, z toho dôvodu, aby obeť dobrovoľne prechádzali hranice. Nie je to tovar ktorý môže byť podozrivý, a nie sú to ani ukrití ľudia ktorých sa snažia prepašovať. Navonok sú to ľudia, ktorí dobrovoľne cestujú za prácou, a vtedy je to najmenej podozrivé. Ako najčastejšie používané spôsoby náboru Hurtošová uvádza uverejnenie inzerátu, prostredníctvom predstieranej lásky, prostredníctvom sobáša, a prostredníctvom príbuzných alebo známych. (Hurtošová, 2008) Dráplová hovorí o tom, že najčastejší spôsob náboru na Slovensku je pracovná inzercia väčšinou fiktívnej agentúry, alebo ponuka známeho. (Dráplová, 2011)

2.2.2 Transport, prechovávanie, prijímanie

Ako sme už spomínali, transport je väčšinou dobrovoľný a tým pádom, je používaná bežná automobilová, železničná a letecká doprava, a v niektorých prípadoch sú používané falošné doklady. Prechovávanie znamená, že sú osoby strážené bez možnosti úniku. V tejto fáze sa vytratí osoba ktorá robila nábor. Vo fáze prijímania osoby spoznávajú nových „zamestnávateľov“, pasákov či klientov. (Inášová, L.) Samozrejme, nevyklúčujeme fakt, že nie je pravidlom, že fáza transportu je dobrovoľná. Často sú obeť v tejto fáze vystavené násiliu, ponižovaniu, zneužívaniu a pod.

2.2.3 Donútenie a zneužívanie

Donucovanie je fáza, keď osoby vykonávajú nechcenú prácu. Využívanými prostriedkami donucovania sú vyhružky, (nielen obetiam, ale aj rodine), psychické i fyzické násilie, manipulácia obchodovanej osoby za pomoci podávania drog, podvody a zavádzanie osoby, vytváranie skutočného i fiktívneho dlhu osoby a podobne. (Inášová, L.) V mnohých prípadoch je to aj odpierania antikoncepcie, kondómov. Pri obchodovaní s ľuďmi na účel sexuálneho vykorisťovania často dochádza aj k vynúteným potratom alebo k prírodnému odobratiu dieťaťa. (Kovalčíková, 2011) Zneužívanie má mnoho foriem. Sú to v podstate samotné účely obchodovania s ľuďmi ktoré uvádzame v predchádzajúcej kapitole. Spomenieme iba niektoré z nich, môžu to byť napr. nútená prostitúcia, práca v domácnosti, nútená práca, žobranie a pod.

2.2.4 Vyslobodenie, návrat a reintegrácia

Neexistuje typický scenár vyslobodenia. Niektorým obetiam sa podarí uniknúť v nestráženej chvíli, niektoré sa vyslobodia vďaka policajnej razii alebo s pomocou tretej osoby (napr. klienta, MVO). Obete obchodovania sa zvyčajne vrátia do krajiny pôvodu (ak neexistuje legálna možnosť zostať v cieľovej krajine) samostatne, s pomocou občianskych združení alebo medzinárodných organizácií, prípadne ich deportujú ako nelegálnych migrantov. Mnohé z obetí, ktorým sa podarilo vrátiť domov, sa so svojimi otrasnými skúsenosťami nechcú nikomu zdôveriť. Či už zo strachu o seba a svojich blízkych, alebo z pocitu hanby za to, čo sa im stalo. Zaradiť sa naspäť do normálneho života býva ťažké. Vyrovnáť sa s traumou je pre obeť komplikovaný proces na to, aby sa s týmto psychickým stavom vyrovnali samy. Preto by v každom prípade mali ony samy alebo ich blízki vyhľadať odbornú pomoc (napr. psychologickú, právnu a pod.). Niektoré obeť nájdu útočisko v chránenom ubytovaní, ktoré

poskytujú rôzne mimovládne organizácie. Tie zabezpečujú aj ďalšiu reintegračnú pomoc, ako napr. zdravotnú, sociálnu a právnu. (Kubovičová, 2009)

2.3 Dôsledky obchodovania s ľuďmi

Dôsledky obchodovania s ľuďmi sú rozmanité a rozsiahle pre krajiny pôvodu, tranzitu, a destinácie. Obchodovanie s ľuďmi súvisí s organizovaným zločinom. Treba poznamenať, že obchodovanie s ľuďmi môže vo významnej miere destabilizovať populácie v mikro a makro úrovni. Napriek tomu, obchodovanie s ľuďmi najviac ohrozuje blahobyť obchodovaných osôb. Najviac im hrozí bezprostredné nebezpečenstvo ktorému čelia, a je to fyzické násilie zo strany obchodníkov. Vraždy sú často používané ako upozornenie obetiam, aby nevyhľadávali pomoc. Vyhrážanie proti nim a ich rodine a nedostatok dokladov totožnosti bráni obetiam uniknúť. Obete často trpia stigmatizáciou zo strany komunity. V štátoch tranzitu a destinácie je s niektorými obeťami zaobchádzané ako so zločincami zo strany úradníkov, kôli nelegálnemu pobytu v krajine a kôli ich statusu nelegálneho pracovníka, alebo pracovníka v sex biznise. (Bosco, Luda, Serojitdinov, 2009) K tomuto dochádza kôli tomu, že je nesprávne posúdená situácia, osoba je chybné označená za zločinca, a nie je identifikovaná ako obeť obchodovania s ľuďmi. Preto považujeme prevenciu pre veľmi podstatnú v tejto oblasti. Nielen informovanie verejnosti o danej problematike, ale aj školenie úradníkov, policajtov atď. aby vedeli efektívnejšie identifikovať obeť obchodovania s ľuďmi a aby sa vyhli opätovnej viktimizácii obeť. Z rozhovoru ktorý sme uskutočnili s odborníčkou Janou Hrivnákovou IOM zisťujeme, že sa organizácie na Slovensku uberajú aj týmto smerom. IOM poskytuje školenia pre relevantné inštitúcie ktoré majú do činenia s obchodovaním s ľuďmi. To znamená pre policajtov, sociálnych pracovníkov, psychológov, pre učiteľov, pre hraničnú políciu. Samozrejme tie školenia sú zamerané na danú skupinu, prezentuje sa to čo daná skupina v svojej práci potrebuje. Naimä v poslednej dobe sa venujú identifikácii obetí obchodovania s ľuďmi, a školeniam na prevenciu. (Hrivnáková, 2012. Príloha A) Obchodovanie s ľuďmi môže mať rôzne dôsledky na obeť. Ako sme už spomínali, dôsledky môžu byť fyzické, ale môžu byť aj duševné a psychologické. Fyzické dôsledky môžu byť podvýživa, vystavenie sexuálne prenosivým chorobám vrátane HIV/AIDS, možné nežiadúce tehotenstvo a nútená interupcia, infekcia a infekčné choroby kôli nehygienickým pomienkam a nedostatku prístupu k čistej vode. Zamestnanecké zdravotné riziká môžu byť úrazy, kožné infekcie, respiračné ochorenia atď. Nebezpečné pracovné podmienky môžu mať vplyv aj na rast dieťaťa. Duševné

a psychologické dôsledky môžu mať podobu fyzických a psychologických reakcií na traumou. Fyzické reakcie na traumou sú napríklad porucha spánku, psychosomatické bolesti, oslabenie imunitného systému, a zvýšené používania alkoholických nápojov. Psychologické reakcie na traumou sú dezorientácia, trauma v podobe šoku a strachu, nočné mory, ťažkosti pri dôverovaní ľuďom, pocity zrady, tendencia k izolácii, samovražedné myšlienky, pokusy o samovraždu a iné. (Human Trafficking : An Overview, 2008) Z spomínaného rozhovoru s Tobiášovou v Slovenskej katolíckej charite zistujeme, že dôsledky obchodovania sú hlboké, lebo väčšina ľudí (teda väčšina ich klientov) ktorí boli obchodovaní, boli predaní alebo obchodovaní ľuďmi, s ktorými boli v nejakom vzťahu. Aj v prípade, že sa nepoznali predtým, obchodníci dokážu vytvoriť dojem dôvery a sú strašne milí. Človek naletí na tú pretváрку. Druhá možnosť je ešte horšia, keď niekoho obchodovali príbuzní, aj rodina niekedy. U týchto ľudí je zasiahnutá oblasť dôvery voči blízkym ľuďom, mnohí sa hambia za to čo sa stalo, majú tendenciu sa obviňovať čo nabúráva vlastnú sebahodnotu a sebahodnotenie. U tých psychicky slabších sa zvykne prehĺbiť patológia, u mnohých vznikne tzv. posttraumatická stresová porucha. To sú veci s ktorými treba pracovať aj terapeuticky, a ošetriť to. Potom to závisí aj od toho, z akého prostredia ten človek je. Napríklad ak je z detského domova, tak tá integrácia je potom ťažšia. Pravdepodobne aj bez tohto traumatizujúceho zážitku by ten človek to mal ťažké, a toto to ešte zhorší. Ak niekto je z normálneho, bežného rodinného prostredia tak integrácia prebieha rýchlejšie. (Tobiášová, 2012. Príloha B) Volpicelli uvádza, že prejavy správania dlhodobo traumatizujúcich osôb sa menia, ako aj reakcie na poskytovanú pomoc. Laik by mohol posudzovať reakcie ako neadekvátne a nepochopiteľné. Obete obchodovania môžu byť podozriavé, neprejavujúce vďačnosť a nedôverčivé. Kôli dlhodobému týraniu, obeť si vytvára obranné mechanizmy, ktoré jej uľahčujú život v záťažovej situácii. Tento vzorec správania často nezodpovedá všeobecnej predstave o týranej osobe. (Žáková, 2011) U týchto obetí je narušené sebahodnotenie a sebahodnotenie. Po prežitom utrpení obetiam treba poskytnúť pocit istoty a bezpečia, kvalitnú psychoterapeutickú pomoc a intervenciu a samozrejme eliminovať možnú sekundárnu viktimizáciu. (Kovalčíková, 2011)

3. OBCHODOVANIE S ĽUĎMI V ZAHRANIČÍ

V prvej časti tejto kapitole uvádzame medzinárodné dokumenty ktoré sa týkajú obchodovania s ľuďmi, od roku 1948 keď bola podpísaná Univerzálna deklarácia ľudských práv, až po súčasnú dobu. V druhej časti sa snažíme zmapovať súčasnú situáciu obchodovania s ľuďmi v priestoroch Európskej únie.

3.1 Medzinárodné dokumenty

V tejto podkapitole by sme chceli by sme poukázať aj na vývoj legislatívneho rámca, takže uvádzame dokumenty ktoré sa týkajú priamo alebo nepriamo obchodovania s ľuďmi, od roku 1948 až po súčasnú dobu.

“-*Univerzálna deklarácia práv človeka* (1948) hovorí o rovnosti, dôstojnosti ľudí, o zákaze všetkých foriem otroctva mučenia a neľudskosti.

-*Konvencia za potlačanie obchodu s ľudskými bytosťami a profitovania z prostitúcie iných osôb* (1949) je konkrétnym medzinárodným legislatívnym inštrumentom umožňujúcim bojovať proti neľudskému obchodu, mala by zabrzdiť pornografický obchod, ako aj zabezpečiť realizáciu sociálnych, zdravotných a preventívnych programov.

-*Deklarácia o eliminácii diskriminácie žien* (1967) kde sa v článku 8 hovorí o príslušných opatreniach ktoré by mali potlačiť všetky formy obchodu so ženami a profitovania iných osôb z prostitúcie žien.

-*Konvencia o eliminácii všetkých foriem diskriminácie žien* (1979) v článku 6 dopĺňa predchádzajúcu deklaráciu a konkrétne hovorí o štátoch, ktoré ratifikujú túto konvenciu.

-*Relatívna konvencia práv dieťaťa* (1989) v článkoch 34 a 35 hovorí o povinnosti štátov zabezpečiť ochranu detí pred všetkými sexuálnymi aktivitami, prostitúciou ich zneužívanie na pornografické účely ako aj pred obchodom s deťmi.

-*Deklarácia o násilí páchanom na ženách* (1990)

-*Deklarácia Spojených národov o odstránení násilia páchaného na ženách* (1993)

-*Konvencie č. 29 a 105 MOP (medzinárodnej organizácie práce) o násilnej práci* ratifikované 135 krajinami.“ (Hurtošová, 2008, s. 100)

Okrem uvedených veľmi dôležité dokumenty sú aj rozhodnutia Rady Európy, ktoré sa priamo týkajú problematiky obchodovania s ľuďmi.

-Rozhodnutie Rady z 15. marca 2001 o postavení obetí v trestnom konaní. Toto rozhodnutie "má za cieľ zabezpečiť obetiam trestných činov primerané postavenie v trestnom konaní rešpektujúce ich práva." (Legislatívny rámec, 2012)

-Rozhodnutie Rady z 19. júla 2002 o boji proti obchodovaniu s ľuďmi v ktorom sa hovorí o tom, že "je nevyhnutné, aby závažné trestné činy obchodovania s ľuďmi neriešil každý členský štát iba prostredníctvom individuálneho postupu, ale komplexným prístupom, v ktorom definícia podstatných znakov trestného práva, ktoré sú spoločné pre všetky členské štáty vrátane účinných, primeraných a odrádzajúcich postihov, bude tvoriť neoddeliteľnú súčasť." (Rámcové rozhodnutie Rady z 19. júla 2002 o boji proti obchodovaniu s ľuďmi)

V súčasnej dobe sú dva veľmi dôležité medzinárodné dokumenty zastrešujúce problematiku obchodovania s ľuďmi. Je to dokument Spojených národov, ktorý sa týka celého sveta, a dohovor Rady Európy, ktorý zastrešuje problematiku obchodovania s rámci Európy.

-Protokol o prevencii, potláčaní a trestaní obchodovanie s ľuďmi, osobitne so ženami a deťmi, doplňujúci dohovor Organizácie Spojených národov proti nadnárodnému organizovanému zločinu. (2000)

"Cieľom tohto protokolu je predchádzať obchodovaniu s ľuďmi a bojovať proti nemu, venujúc osobitnú pozornosť ochrane žien a detí, chrániť obeť takého obchodovania pri plnom rešpektovaní ich ľudských práv a pomáhať im a presadzovať a podporovať spoluprácu medzi štátmi, zmluvnými stranami, s cieľom dosiahnuť tento cieľ." (Protokol o prevencii, potláčaní a trestaní obchodovania s ľuďmi..., 2000) Protokol je rozdelený na tri časti. V prvej časti sú všeobecné ustanovenia, ktoré zahŕňujú vysvetlenie pojmov, ciele, rozsah pôsobnosti a kriminalizáciu. Druhá časť je o ochrane obetí obchodovania s ľuďmi. V tejto časti sa nachádzajú články: pomoc a ochrana obetiam obchodovania s ľuďmi, postavenie obetí obchodovania s ľuďmi, repatriácia obetí obchodovania s ľuďmi. Tretia časť sa volá "prevencia, spolupráca a iné opatrenia". V tejto časti sa nachádzajú články o predchádzaní obchodovania s ľuďmi, výmene informácií a odbornej príprave, opatrení na hraniciach, bezpečnosti kontrole dokladov, a o legitímnosti a platnosti dokladov.

-Dohovor Rady Európy o boji proti obchodovaniu s ľuďmi (2005)

"Ciele tohto dohovoru sú: predchádzať a bojovať proti obchodovaniu s ľuďmi, pri zaručení rovnosti pohlaví; hrániť ľudské práva obetí obchodovania, vypracovať ucelený rámec na ochranu a pomoc obetiam a svedkom pri zaručení rovnosti pohlaví, ako aj zabezpečiť účinné

vyšetrovanie a trestné stíhanie; podporovať medzinárodnú spoluprácu pri boji proti obchodovaniu s ľuďmi.” (Dohovor Rady Európy o boji proti obchodovaniu s ľuďmi, 2005)

3.2 Obchodovanie s ľuďmi v štátoch Európskej únie

Obchodovanie s ľuďmi je závažný trestný čin postihujúci všetky členské štáty Európskej únie. Muži, ženy a deti sú dennodenne využívané ako jednotlivcami, tak aj zločineckými skupinami, šírom celej Európskej únie. Aj keď stanovenie presného rozsahu obchodovania s ľuďmi v Európskej únii a vo svete je v súčasnej dobe nemožné, vzhľadom k nedostatku celistvého systému harmonizovaného zberu dát, počet obetí len v Európe sa odhaduje na stotísíce obetí. Informácie poskytnuté Europolom v roku 2010 zdôrazňujú, že takmer každá krajina Európskej únie je zasiahnutá touto závažnou trestnou činnosťou, buď ako zdrojová, tranzitná alebo cieľová krajina. (Biegaj, 2011) Trasy obchodovania v rámci Európy, a do Európy sa vyznačujú kontinuitou a zmenou. Kontinuálne sa menia trasy obchodovania s ľuďmi vzhľadom na politické a ekonomické okolnosti. (Kelly, 2002) Východná Európa je zväčša krajina pôvodu. Má najväčší počet regiónov odkiaľ pochádzajú veľký počet žien ktoré sú obchodované za účelom sexuálneho vykorisťovania do západnej Európy. (Schelley, 2010) V tejto podkapitole sa snažíme zmapovať súčasnú situáciu obchodovania s ľuďmi v priestoroch Európskej únie. Pre tieto účely používame aktuálne štátne správy a správy ministerstva zahraničných vecí Spojených štátov o obchodovaní s ľuďmi, zvlášť pre každý štát Európskej únie. Tieto správy sa vydávajú s cieľom mapovať súčasnú situáciu ako aj hodnotiť úsilie konkrétneho štátu v boji proti obchodovaniu s ľuďmi.

3.2.1 Stredná Európa

Štáty strednej Európy ktoré sú členky Európskej únie sú Litva, Lotyšsko, Estónsko, Poľsko, Nemecko, Česká republika, Slovensko, Maďarsko, Rakúsko, Slovinsko, Luxembursko. V Litvanskej štátnej správe o obchodovaní s ľuďmi uvádzajú, že Litva je krajinou pôvodu, tranzitu a destinácie pre ženy a dievčatá ktoré sú obchodované za účelom sexuálneho vykorisťovania. Hovorí aj o tom, že chlapci a dievčatá z Litvy boli nútení i na trestné činy krádeže v zahraničí. Štyridsať percent z identifikovaných obetí v Litve sú ženy a dievčatá ktoré sú obchodované za účelom sexuálneho vykorisťovania v rámci Litvy. Ženy z Litvy sú obeťami aj v Spojenom kráľovstve Veľkej Británie, Nemecku, Španielsku, Holandsku, Grécku, Taliansku, Francúzku, a v Českej republike. Menší počet žien z Ruska a Bieloruska sú

prepravované cez Litvu do západnej Európy, kde sú následne podrobené nútenej prostitúcii. (Lithuania country trafficking in persons report, 2011)

Lotyšsko je krajinou pôvodu pre ženy, mužov a deti ktorí sú obchodovaní za účelom sexuálneho zneužívania a nútenej práce. Lotyšské ženy sú nútené k prostitúcii v Taliansku, Španielsku, Grécku, na Cypre, v Holandsku a Nemecku. Nútenej práce boli muži a ženy podrobení vo Veľkej Británii. (Trafficking in Persons Report – Latvia, 2011)

Estónsko je krajinou pôvodu, tranzitu a destinácie pre ženy vystavené nútenej prostitúcii, a pre mužov a ženy vystavené podmienkam nútenej práce. Estónske ženy z vidieku sú nútené k prostitúcii v hlavnom meste Tallinn. Ženy z Estónska sú obchodované za účelom sexuálneho vykorisťovania vo Fínsku, Holandsku, Veľkej Británii, Nemecku a Taliansku. Muži a ženy z Estónska boli podrobení podmienkam nútenej práce v Španielsku, Švédsku, Nórsku a Fínsku. (Trafficking in Persons Report 2011: Estonia, 2011)

Slovensku sa podrobne budeme venovať v nasledujúcej kapitole.

Českú republiku považujeme predovšetkým za cieľovú a tranzitnú, a v menšej miere za zdrojovú krajinu. Čo sa týka identifikovaných obetí v Českej republike boli ako zdrojové krajiny predovšetkým krajiny s inou životnou úrovňou (Ruská federácia, Slovensko, Ukrajina, Rumunsko a pod). Prípady českých obetí boli zaznamenané vo Veľkej Británii, Nemecku, Švédsku, a Nizozemsku. Čo sa týka obchodníkov s ľuďmi, pri porovnávaní štatistických dát v správe o obchodovaní s ľuďmi v Českej republike za rok 2010 môžeme konštatovať, že v roku 2010 bol evidovaný najväčší počet odsúdených osôb pre tento trestný čin za posledných päť rokov. V roku 2010 bolo deväť nepodmienečne odsúdených a jeden podmienečne odsúdený. (Zpráva o stavu obchodování s lidmi v České republice..., 2011)

Muži a ženy z Poľska sú obchodovaní za účelom nútenej práce vo Veľkej Británii, Belgicku a v škandinávskych krajinách a podliehajú obchodovaniu za účelom sexuálneho vykorisťovania v Poľsku, Veľkej Británii, Nemecku, Rakúsku, Holandsku a Taliansku. V Nemecku poľských mužov pod hrozbou násilia nútia páchať trestné činy ako sú napríklad finančné podvody. V Poľsku sú obchodované ženy a deti z Bulharska, Ukrajiny a Bieloruska za účelom komerčného sexuálneho vykorisťovania. V poslednej dobe Poľsko je krajinou destinácie pre migrujúcich mužov a ženy z Azerbajdžanu, Číny, Nepálu, Filipínov, Vietnamu, Bangladéša, Thajska, Tadžikistanu, Uzbekistanu, na Ukrajiny, a západnej Afriky. Nútení sú pracovať v

oblastiach, ako je poľnohospodárstvo, výroba a spracovanie potravín. Zamestnávateľia v Poľsku niekedy odmietajú platiť migrujúcim pracovníkom a anonymne nahlásia pohraničnej strážni nelegálnu migráciu. Ženy a muži sú obchodované cez Poľsko z Ukrajiny, Bulharska, Bieloruska, Rumunska a Moldavska do západnej Európy. (Trafficking in Persons Report – Poland, 2011)

Ženy z Maďarska sú obchodované za účelom sexuálneho vykorisťovania v Holandsku, Švajčiarsku, Veľkej Británii, Dánsku, Nemecku, Rakúsku, Taliansku, Nórsku, Španielsku, Írsku, Belgicku, Grécku a v Spojených štátoch. Za účelom nútenej práce sú občania Maďarska obchodovaní vo Veľkej Británii, Španielsku, Kanade, a Spojených štátoch, a tiež aj v Maďarsku. Ženy z východného Maďarska sú obchodované za účelom nútenej prostitúcie v Budapešti, a v oblastiach podĺž hranice s Rakúskom. Rómske ženy a dievčatá ktoré vyrastali v detských domovoch sú veľmi zraniteľná skupina, a často sú vystavené vnútroštátnému obchodovaniu za účelom nútenej prostitúcie. Do Maďarska sú obchodované za účelom sexuálneho vykorisťovania rumunské ženy a deti. Muži zo západnej Európy cestujú do Budapešti kôli sexuálnej turistiky, ktorá môže často zahŕňať aj využívanie obetí obchodovania s ľuďmi. Osoby ktoré sú obchodované z Maďarska sú zväčša rómskej národnosti. Maďarsko je aj tranzitná krajina. Ženy zo Slovenska, Rumunska, Moldavska, Poľska, Ukrajiny a Číny sú prepravované cez Maďarsko do Holandska, Veľkej Británii, Dánska, Nemecka, Talianska, Švajčiarska, Francúzska a Spojených arabských emirátov, kde sú nútené na prostitúciu. Niektoré z týchto obetí sú využívané v Maďarsku, skôr ako dosiahnu cieľovú krajinu. (Trafficking in Persons Report – Hungary)

Rakúsko je ovplyvnené obchodovaním s ľuďmi ako krajina tranzitu, ako aj krajina destinácie. Podľa oficiálnych odhadov, najčastejšie formy obchodovanie s ľuďmi zahŕňajú obchodovanie s ľuďmi za účelom sexuálneho vykorisťovania, nútená práca v domácnostiach, nútené žobranie, a nútené nezákonné činnosti. Väčšina obetí identifikovaných v Rakúsku boli ženy a deti. Všetky identifikované obeť boli cudzí štátny príslušníci. (Report concerning the implementation of the Council of Europe Convention..., 2011) Obete pochádzajú z východnej Európy, Afriky a Ázie. (Austria, 2011)

Keď hovoríme o obchodovaní s ľuďmi v Nemecku, štatistiky ukazujú, že približne 85 percent identifikovaných obetí, sú z Európy, vrátane 25 percent v rámci Nemecka, 20 percent

z Rumunska a 19 percent z Bulharska. Obete mimo Európy boli z Nigérie a iných častí Afriky, z Ázie, a zo západnej hemisféry. (Trafficking in Persons Report – Germany)

Luxembursko je cieľovou krajinou pre ženy z Afriky (najmä Nigéria), Kazachstanu, Bulharska, Ruska, Ukrajiny, Brazílie, Francúzska a Belgicka, ktoré sú obchodované hlavne za účelom nútenej prostitúcie. Úrady uvádzajú, že nútená práca medzi zahraničnými migrantmi je pravdepodobne tiež skrytý problém. Dospelé obete v Luxembursku ktoré sú obchodované a následne nútené pracovať v sex biznise sú najímané cez agentúry v ich krajinách na prácu v kabaretoch v Luxembursku. Väčšina žien v pouličnej prostitúcii sú z Nigérie. (Luxembourg, 2011)

3.2.2 Západná Európa

V západnej Európe členské štáty Európskej únie sú: Francúzsko, Belgicko, Holandsko, Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Írsko.

Francúzsko je krajinou destinácie a tranzitu pre ľudí z východnej Európy, západnej Afrike, z Karibskej oblasti a Brazílie. Obchodovanie s ľuďmi sa odohráva aj v rámci Francúzska. Siete obchodovania za účelom sexuálneho vykorisťovania ovládané Bulharmi, Rumunmi, Nigeriánmi, a Francúzmi nútia ženy do prostitúcie prostredníctvom dlžníckeho vzťahu, fyzického a psychického násillia. Mnoho žien a detí z Afriky sú nútené na práce v domácnostiach. Veľký počet týchto ľudí boli obchodovaní rodinnými príslušníkmi. Francúzska vláda odhaduje, že z celkového počtu obetí nútených na prostitúciu ktorý sa odhaduje na 20.000, až 80 percent sú cudzinci. Existujú tiež správy, že značný počet detí, predovšetkým z Rumunska, západnej Afriky a severnej Afrike, sa stali obeťami sexuálneho obchodu vo Francúzsku. (Trafficking in Persons Report – France)

V Belgicku obete pochádzajú z východnej Európy, Afriky, východnej Ázie, ako aj z Brazílie a Indie. Niektoré obete sú iba pašované cez Belgicko do ďalších európskych krajín. Obchodovanie s ľuďmi sa odohráva aj v rámci štátu, belgické dievčatá sú obchodované za účelom sexuálneho zneužívania. Belgická vláda uviedla, že deti, hlavne cudzinci, vrátane Rómov, sú obchodovaní za účelom sexuálneho vykorisťovania, hlavne ide o skryté formy prostitúcie. (Trafficking in Persons 2011 Belgium)

Holandsko, Nigéria, Maďarsko, Bulharsko, Rumunsko, a Sierra Leone boli štáty ktoré mali navyšší počet identifikovaných ženských obetí ktoré boli obchodované a následne nútené na prostitúciu v roku 2010.

V Holandsku bolo v roku 2010 identifikovaných 113 mužov a chlapcov ktorí boli obchodovaní za účelom sexuálneho vykorisťovania ako i za účelom nútenej práce najmä v oblasti poľnohospodárstva, záhradníctva, spracovania potravín, upratovania a nelegálneho obchodovania z narkotikmi. Títo muži boli prevažne z Nigérie, Slovenska, Indie, Holandska a Ghany. Vedúci policajného zboru Holandska v roku 2010 vyhlásil, že obchodníci čoraz častejšie posielali obeť do hotelov v ktorých sa nachádzali zákazníci. (Trafficking in Persons Report – Netherlands, 2011)

Spojené kráľovstvo Veľkej Británie je cieľovou skupinou pre ľudí predovšetkým z Afriky, Ázie a východnej Európy, ktorí sú obchodovaní za účelom sexuálneho vykorisťovania a nútenej práce vrátane práce v domácnostiach. Niektoré deti z Veľkej Británie sú obchodované za účelom sexuálneho vykorisťovania v rámci štátu, a niektoré deti z iných štátov sú nútené prosiť alebo kraďnúť. Určitý počet migrantov sú nútení pracovať v poľnohospodárstve, stavebníctve, spracovaní potravín, domácich službách a pod. Niektorí občania Veľkej Británie sú obchodovaní za účelom nútenej práce zo strany diplomatov. Existujú obavy, že títo ľudia sú imúnni proti stíhaniu. Mimovládne organizácie, ktoré poskytujú pomoc obetiam obchodovania naznačujú veľký nárast štátnych príslušníkov Ugandy v roku 2010. Podľa nedávnej štúdie ktorú uskutočnila Asociácia policajných riaditeľov, veľké percento žien obchodovaných za účelom prostitúcie v Anglicku pochádza z Číny. (Trafficking in Persons Report - United Kingdom, 2011)

Obete ktoré sú obchodované v Írsku za účelom sexuálneho vykorisťovania pochádzajú z východnej Európy, Afriky, vrátane Nigérie, Južnej Ameriky, a Ázii. Obete ktoré sú obchodované za účelom nútenej práce sú z Bangladeša, Pakistanu, Egyptu, Filipín, ale možno je že obeť pochádzajú aj z Južnej Ameriky a, východnej Európy a ďalších častí Ázie a Afriky. Podľa miestnych správ, vrátane neziskových organizácií, niektoré obeť boli nútené na domáce práce zo strany zahraničných diplomatov v Írsku. Deti sú vystavené prostitúcii v rôznych mestách v Írsku, napríklad Sligo, Kilkenny, Cork a Dublin. V správe odborníkov mimovládnych organizácií 2010, dospeli k záveru, že obeť obchodované za účelom

sexuálneho vykorisťovania sú podrobené niekoľkým represívnym metódam, napríklad vytvorenie fiktívneho dlhu, fyzické a psychické týranie, ktoré sú ťažko odhaliteľné orgánmi činnými v trestnom konaní. Mimovládne organizácie uvádzajú, že väčšina obetí v Írsku sú neidentifikované. Obete ktoré uniknú, sú zachránené alebo splatili svoje dlhy prichádzajú do pozornosti úradom. (Trafficking in Persons Report – Ireland, 2011)

3.2.3 Severná Európa

Štáty severnej Európy ktoré sú členy Európskej únie sú Fínsko, Švédsko, Dánsko

Vo Fínsku obeť obchodovania za účelom sexuálneho vykorisťovania pochádzajú z Ruska, pobaltských krajín, Kaukazu, Ázie, Afrike, strednej a východnej Európy, a Karibiku. Obete obchodovania za účelom nútenej práce pochádzajú prevažne z Indie, Číny, Thajska, Pakistanu a Bangladéša. Na účel nútenej práce sú využívané v stavebníctve, v reštauráciách a v poľnohospodárstve.

Švédska polícia odhaduje, že 400 až 600 osôb ročne vystavených obchodovaniu s ľuďmi, predovšetkým v sex biznise. Zahraničné obeť pochádzajú z Rumunska, Ruska, Bulharska, Maďarska, Českej republiky, Albánska, Estónska, Nigérie, Tanzánie, Keňe, Thajska, Číny, Uzbekistanu a Mongolska. V roku 2010, tretina z identifikovaných obetí boli deti. Medzi obeťami obchodovania s ľuďmi švédskej štátnej príslušnosti, údajne boli aj mentálne alebo telesne postihnuté, obchodované za účelom sexuálneho vykorisťovania. (Trafficking in Persons Report – Sweden)

Dánsko je predovšetkým tranzitná krajina a krajina pôvodu pre ženy a deti obchodované za účelom sexuálneho vykorisťovania z Nigérie, východnej a strednej Európy, Thajska, juhovýchodnej Ázie a Južnej Amerike. Vláda nezaznamenala žiadne prípady nútenej práce v roku 2010, aj keď úrady uvádzajú, že odvetie poľnohospodárstva môže obsahovať prvky nútenej práce. (Denmark, 2011)

3.2.4 Južná Európa

V Južnej Európe členské štáty Európskej únie sú Portugalsko, Španielsko, Taliansko a Malta.

V Portugalsku, obeť pochádzajú z Brazílie, východnej Európy a Afriky. Podľa vlády sa zvýšil počet portugalských dievčat ktoré boli obchodované za účelom sexuálneho vykorisťovania v rámci krajiny. Muži z východnej Európy a Brazílie sú obchodovaní za účelom nútenej práce v poľnohospodárstve, stavebníctve, v hoteloch a reštauráciách. Deti z východnej Európy,

vrátane Rómov, sú obchodované na účel núteného žobrania, niekedy s nimi obchodujú ich rodiny. Dve tretiny z 21 obetí obchodovania s ľuďmi, ktoré identifikovala vláda v roku 2010 boli muži. (Trafficking in Persons Report – Portugal, 2011)

V Španielsku obeť pochádzajú z východnej Európy, Latinskej Amerike, východnej Ázii a subsaharskej Afrike. Mnohé obeť v Španielsku sú údajne nútené na prácu v domácnostiach, v poľnohospodárstve, stavebníctve a v sektore cestovného ruchu. Španielski štátni príslušníci sú tiež zraniteľní voči obchodovaniu s ľuďmi. Mediálne správy naznačujú, že sú medzi 200.000 a 400.000 žien obchodované za účelom sexuálneho vykorisťovania, a viac ako 3000 zariadení určených pre prostitúciu. Približne 90 percent z tých, ktoré pôsobia v oblasti prostitúcie v Španielsku sú obeťami nútenej prostitúcie. (Trafficking in Persons Report – Spain, 2011)

Taliansko je krajina tranzitu a destinácie pre ženy, deti a mužov obchodovaných za účelom sexuálneho vykorisťovania a nútenej práce. Obeť pochádzajú z Rumunska, Nigérie, Maroka, Albánska, Moldavska, Ruska, Ukrajiny, Bulharska, Číny, a v menšej miere z Bieloruska, Brazílie, Kolumbie, Kazachstanu, Kirgizska, Pakistanu, Bangladéša, a Ekvádora. Rumuni a ďalšie deti z východnej Európy sú aj naďalej obchodované za účelom sexuálneho vykorisťovania a núteného žobrania. Obeť obchodovania za účelom nútenej práce sú vykorisťované v poľnohospodárstve, stavebníctve a v prácach v domácnosti.

Malta je pravdepodobne cieľovou krajinou pre obeť obchodovania za účelom nútenej práce, ktoré sú nútené pracovať v reštauráciách a v domácnostiach. Je to jav ktorý sa deje hlavne pri nekvalifikovanej alebo čiastočne kvalifikovanej pracovnej sile. (Malta, 2011)

3.2.5 Juhovýchodná Európa

V juhovýchodnej Európy členské štáty Európskej únie sú Rumunsko, Bulharsko, Grécko a Cyprus.

Rumunskí občania sú obchodovaní za účelom nútenej práce vrátane núteného žobrania v Španielsku, Taliansku, Česká republike, Grécku, Fínsku, Nemecku, Veľká Británie, Cypruse, Austrálii, Francúzsku a v Spojených štátoch. Za účelom sexuálneho vykorisťovania sú ženy a deti z Rumunska obchodované v Taliansku, Španielsku, Holandsku, Veľkej Británii, Grécku, Nemecku, Cypruse, Rakúsku a Francúzsku. Rumunsko je cieľovou krajinou pre malý počet žien z Moldavska, Kolumbie a Francúzska, ktoré sú nútené k prostitúcii. Väčšina zistených rumunských obetí sú obeť nútenej práce, vrátane núteného žobrania. (Romania, 2011)

Bulharské ženy a deti sú obchodované za účelom sexuálneho vykorisťovania v rámci krajiny najmä v rekreačných oblastiach a na hraničných mestách, ako aj v Holandsku, Belgicku, Francúzsku, Rakúsku, Taliansku, Nemecku, Spojených štátoch, Českej republike, Fínsku, Grécku, Taliansku, Španielsku, Nórsku, Poľsku, Portugalsku, Švajčiarsku, Turecku a Cypruse. Občania rómskej národnosti sú najzraniteľnejšia skupina, a sú najzastúpenejší medzi obeťami. Bulharskí občania sú obchodovaní za účelom nútenej práce v Grécku, Taliansku, Španielsku, Dánsku, Slovinsku a v Spojenom kráľovstve. Niektoré deti sú obchodované za účelom núteného žobrania v rámci krajiny ako aj v Bulharsku, v Grécku, Taliansku a vo Veľkej Británii. (Bulgaria, 2011)

V Grécku obeť obchodovania za účelom sexuálneho vykorisťovania pochádzajú z východnej Európy, z Balkánu, Nigérie, a z strednej Ázie. Devedesiat percent nelegálnych migrantov ktorí migrujú do Európskej únie prechádzajú cez Grécko, takže je to veľkou výzvou pre Grécko. Grécka polícia hlási trend, v ktorom pasáco používajú psychologické zneužívanie namiesto fyzickej sily ako nástroj nátlaku v snahe vyhnúť sa trestnému stíhaniu. V Grécku obeť obchodovania za účelom nútenej práce pochádzajú predovšetkým z Albánska, Rumunska, Bulharska, Moldavska, Afganistanu, Pakistanu, Indie a Bangladéša, a údajne boli nútení pracovať predovšetkým v poľnohospodárstve a v stavebníctve. (Greece, 2011)

Cyprus je cieľovou krajinou, v ktorej sú obeť vykorisťované za účelom nútenej práce a sexuálneho vykorisťovania. Mimovládne organizácie uvádzajú, že obeť obchodovania s ľuďmi pochádzajú z Ruska, Moldavska, Ukrajiny, Maďarska, Bulharska, Rumunska, Bieloruska, Filipínov, Maroka, Číny, Vietnamu, Uzbekistanu, Grécka, Spojeného kráľovstva, Kolumbie a Dominikánskej republiky. Miestne orgány a mimovládne organizácie v roku 2010 zaznamenali nárast obchodovania na účel sexuálneho vykorisťovania v rámci krajiny.

4. OBCHODOVANIE S ĽUĎMI NA SLOVENSKU

V tejto kapitole sa podrobnejšie venujeme obchodovaniu s ľuďmi na Slovensku. Venujeme sa právnej úprave obchodovania s ľuďmi, možnostiam pomoci obetiam obchodovania s ľuďmi a snažíme sa znázorniť súčasnú situáciu v oblasti obchodovania s ľuďmi.

4.1 Právna úprava obchodovania s ľuďmi

Právna úprava slovenskej republiky je obsiahnutá najmä v týchto predpisoch:

“-Zákon č. 300/2005 Z.z. Trestný zákon

-Zákon č. 458/2003 Z.z. Zákon o zriadení Špeciálneho súdu a Úradu špeciálnej prokuratúry.“
(Hurtošová, 2008)

-Ústava Slovenskej republiky - konkrétne sa procesu obchodovania s ľuďmi dotýka druhá hlava Ústavy SR – základné ľudské práva a slobody.

-Zákon č. 215/2006 Z. z. O odškodňovaní osôb poškodených násilnými trestnými činmi. Zákon upravuje postup pri poskytovaní finančného odškodnenia osobám, ktorým v dôsledku spáchania trestných činov bola spôsobená ujma na zdraví a nebola im inak uhradená.
(Kubovičová, 2009)

-Zákon č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov – upravuje podmienky udelenia povolenia na tolerovaný pobyt obetiam obchodovania s ľuďmi, taktiež možnosti zrušenia povolenia na pobyt a dôvody vyhostenia. (Zákon z 21. októbra 2011, o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov)

“Zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok - prijatím zákona Trestného poriadku Slovenská republika transponovala rámcové rozhodnutie Rady 2001/220/SVV z 15. marca 2001 o postavení obetí v trestnom konaní, ktoré má za cieľ zabezpečiť obetiam trestných činov primerané postavenie v trestnom konaní, rešpektujúce ich práva

-Zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona o živnostenskom podnikaní. Uvedený zákon definuje, že nepriaznivou sociálnou situáciou je aj ohrozenie fyzickej osoby sociálnym vylúčením alebo obmedzenie jej schopnosti spoločensky sa začleniť a samostatne riešiť svoje problémy z dôvodu, že sa stala obeťou obchodovania s ľuďmi. Podľa § 29 tohto zákona sa v zariadení núdzového bývania poskytuje sociálna služba okrem iného aj fyzickej osobe, ktorá je obeťou obchodovania s ľuďmi. V prípade, že je potrebné chrániť život alebo zdravie fyzickej osoby, na ktorej je páchané násilie a fyzickej osoby, ktorá je obeťou obchodovania s ľuďmi, zabezpečuje sa v zariadení núdzového bývania

utajenie miesta jej ubytovania a jej anonymita.“ (Národný program boja proti obchodovaní s ľuďmi na roky 2011-2014.)

“Zákon č. 342/2007 Z. z., ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v súvislosti so vstupom Slovenskej republiky do Schengenského priestoru – v zmysle tohto zákona obeť obchodovania s ľuďmi sú oslobodené od platenia správneho poplatku za udelenie povolenia na tolerovaný pobyt;

- Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov;

- Zákon č. 583/2008 Z. z. o prevencii kriminality a inej protispoločenskej činnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov. V oblasti organizačného zabezpečenia boja proti obchodovaniu s ľuďmi tento zákon v § 7 ods. 3 vytvoril legislatívne podmienky pre vznik Informačného centra na boj proti obchodovaniu s ľuďmi a prevenciu kriminality a stanovil jeho úlohy v § 7 ods. 1 a 2;

- Nariadenie ministra vnútra Slovenskej republiky č. 47 z 30. júna 2008 o zabezpečení programu podpory a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi;

- Rozkaz ministra vnútra Slovenskej republiky č. 22 z 30. júna 2008 o ustanovení Expertnej skupiny pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi;

- Rozkaz 2. štátneho tajomníka Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 1/2008 o ustanovení multidisciplinárnych pracovných skupín zameraných pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi.“ (Národný program boja proti obchodovaní s ľuďmi na roky 2011-2014.) Významným krokom na poli boja proti obchodovaniu s ľuďmi v Slovenskej republike bolo podpísanie dodatkového protokolu k Dohovoru Organizácie spojených národov proti nadnárodnému organizovanému zločinu. Je to medzinárodný dokument o ktorom sme bližšie hovorili v predošlej kapitole. Slovensko podpísalo protokol o prevencii, potláčaní a trestaní obchodovania s ľuďmi, osobitne so ženami 20. júna 2001. (Legislatívny rámec, 2012) “Na uvedený protokol bolo reagované pri tvorbe skutkovej podstaty trestného činu obchodovania s ľuďmi podľa § 179 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestného zákona v znení neskorších predpisov, ktorého prijatím bolo do slovenského právneho poriadku zároveň transponované rámcové rozhodnutie Rady z 19. júla 2002 o boji proti obchodovaniu s ľuďmi. Obdobne prijatím zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov transponovala Slovenská republika rámcové rozhodnutie Rady z 15. marca 2001 o postavení obetí v trestnom

konaní, ktoré má za cieľ zabezpečiť obetiam trestných činov primerané postavenie v trestnom konaní rešpektujúce ich práva. Vláda Slovenskej republiky uznesením č. 423/2006 k návrhu na uzavretie Dohovoru Rady Európy o boji proti obchodovaniu s ľuďmi vyslovila súhlas s jeho uzavretím. Dňa 30. januára 2007 Národná rada Slovenskej republiky svojím uznesením vyslovila súhlas s uzavretím Dohovoru Rady Európy o boji proti obchodovaniu s ľuďmi Slovenskou republikou. Uvedený dohovor bol ratifikovaný prezidentom Slovenskej republiky dňa 27. marca 2007.“ (Legislatívny rámec, 2012)

4.2 Súčasná situácia v Slovenskej republike

Podľa informácií poskytnutými slovenskými štátnymi orgánmi, Slovenská republika je prevažne krajinou pôvodu obetí obchodovania s ľuďmi. (Report concerning the implementation of the Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings by the Slovak Republic, 2011) Slovenskí občania (aj muži aj ženy) sú obchodovaní za účelom nútenej práce prevažne oblastiach poľnohospodárstva a stavebníctva v Západnej Európe, prevažne vo Veľkej Británii. (Slovak Republic, 2011) Z rozhovoru ktorý sme uskutočnili s Karolínou Tobiášovou Slovenskej Katolíckej Charity zisťujeme, že informácie priamo z praxe sú totožné s hore uvedenou správou. Podľa Slovenskej katolíckej charity najviac ľudí je obchodovaných do Veľkej Británie ale mali klientov aj v Švajčiarsku, v Českej republike a v Nemecku. V súvislosti s týmto treba poznamenať, že Slovensko je aj tranzitnou krajinou. (Tobiášová, 2012. Príloha B) Podľa štatistického prehľadu o obetiach zaradených do programu podpory a ochrany obetí, v roku 2010 v programe bolo zaradených 26 obetí. Z tejto štatistiky tiež zisťujeme, že v roku 2010 najväčší počet obetí bolo v Anglicku (17). Ďalšie štáty boli Nemecko (4), Taliansko (2), Česká republika (1), Holandsko (1), Dánsko (1). Účely obchodovania boli najčastejšie nútená práca (15), sexuálne vykorisťovanie (9) a nútené žobranie (2). (Národný program boja proti obchodovaní s ľuďmi na roky 2011-2014) Občania z Ukrajiny boli údajne nútení pracovať v Slovenskej republike. Obete boli prepravované cez Slovenskú republiku z bývalých štátov sovietskeho zväzu, a nútené na prostitúciu v rámci krajiny a v celej Európe. (Slovak Republic, 2011) V súvislosti s týmto treba poznamenať ďalšiu informáciu ktorú sme zistili v rozhovore s pani Tobiášovou v Slovenskej katolíckej charite. Síce v hore uvedenej správe sú údajné informácie o tom, že na Slovensku boli obeť nútené na prácu, na Slovensku zatiaľ neboli identifikované obeť cudzinci. Čo ale neznamená, že by ten jav nebol. (Tobiášová, 2012. Príloha B) Občania Rómskej národnosti zo Slovenskej

republike sú obchodovaní za účelom núteného žobrania v Švajčiarsku a v iných štátoch západnej Európy. Rómski občania zo sociálne znevýhodnených vidieckych prostredí, sú najzraniteľnejšia skupina, keďže je tam veľká nezamestnanosť a nedostatok vzdelania. Obchodníci vyhľadávali obeť prostredníctvom dedinských a príbuzenských sietí, zameriavajúc sa na jednotlivcov s veľkými dlhmi a jednotlivcov so zdravotným postihnutím. (Slovak Republic, 2011) Podľa štatistík informačného centra na boj proti obchodovaniu s ľuďmi a prevenciu Košice, v roku 2011 bolo trinásť obetí obchodovania s ľuďmi z čoho päť mužov a osem žien. Do programu podpory a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi bolo v roku 2011 zaradených tridsať jedna obetí. Čo sa týka účelov obchodovania desať prípadov bolo obchodovanie za účelom sexuálneho zneužívania, desať za účelom nútenej práce, šesť za účelom ekonomického vykorisťovania, päť za účelom nútenej kriminality dva za účelom núteného sobášu, a dva za účelom núteného žobrania. V súvislosti s týmto je potrebné spomenúť aj údaje o stíhaných a vyšetrovaných osobách za Slovenskú republiku. V roku 2011 bol celkový počet osôb štrnásť, z toho dvanásť mužov a dve ženy. Z celkového počtu iba piati mali základné vzdelanie, štyria boli recidivisti, štyria podnikatelia a jeden nezamestnaný. Pre porovnanie uvedieme časový prehľad počtu obetí obchodovania s ľuďmi. V roku 2008 bolo zaznamenaných deväť obetí (žien), v nasledovnom 2009 roku zaznamenávame pokles počtu obetí, zaznamenaných bolo sedem obetí (žien). Počet stále klesá, v roku 2010 bolo zaznamenaných päť obetí, z ktorých boli štyri ženy a jeden muž. Pokým v roku 2011 je zaznamenané väčšie stúpanie počtu obetí, ako sme už spomínali, bolo ich trinásť. (Štatistika kriminality - trestného činu obchodovania s ľuďmi, 2012)

4.3 Možnosti pomoci obetiam obchodovania s ľuďmi

Mimovládne organizácie, ktoré poskytujú pomoc obetiam obchodovania s ľuďmi sú Medzinárodná organizácia pre migráciu (IOM) Bratislava, Slovenské krízové centrum DOTYK, Slovenská katolícka charita, Občianske združenie Prima a Kultúrne Združenie Rómov Slovenska. (Kuchárová, 2011) Ministerstva vnútra financuje Medzinárodnú organizáciu pre migráciu, (IOM), Slovenskú Katolícku Charitu, a občianske združenie DOTYK. Ako sme už vyššie spomínali, s cieľom pozrieť sa na možnosti pomoci obetiam aj z hľadiska mikro úrovne, a aby sme zistili ako to konkrétne prebieha v praxi, osobne sme navštívili Medzinárodnú organizáciu pre migráciu (IOM) a Slovenskú katolícku charitu v Bratislave. V prílohách uvádzame rozhovory ktoré sme uskutočnili s predstaviteľmi týchto

organizácií. V tejto podkapitole sa budeme venovať možnostiam pomoci obchodovania z hľadiska makro úrovne, čiže celospoločenského hľadiska. Na Slovensku existuje národný program boja proti obchodovaniu s ľuďmi. Cieľom národného boja proti obchodovaniu s ľuďmi je vytvoriť účinnú národnú stratégiu v boji proti obchodovaniu s ľuďmi. Táto národná stratégia podporuje spoluprácu a koordinovanosť všetkých zainteresovaných subjektov s cieľom eliminovať riziká, predchádzať páchaniu trestného činu obchodovania s ľuďmi, vytvárať podmienky pre poskytovanie podpory a pomoci obetiam obchodovania s ľuďmi, a zabezpečovať ochranu ich ľudských práv a dôstojnosti. (Národný program boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2011-2014) “Prvým krokom, ktorým Slovenská republika vyhlásila boj proti obchodovaniu s ľuďmi, bolo uznesenie vlády Slovenskej republiky č. 668 zo dňa 7. septembra 2005 prijaté k správe o aktivitách vlády Slovenskej republiky v roku 2005, zameraných na prevenciu a potláčanie obchodovania s ľuďmi. Na základe uvedeného uznesenia vymenoval minister vnútra Slovenskej republiky národného koordinátora pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi a na jeho základe bol taktiež prijatý prvý koncepčný materiál na národnej úrovni vyhlasujúci boj proti tejto závažnej trestnej činnosti v podobe Národného akčného plánu boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2006-2007.” (Národný program boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2011-2014) Návrh Národného programu boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2011 – 2014, bol predložený na rokovanie vlády SR a schválený uznesením vlády SR č. 96 zo 16. februára 2011. Tento národný program boja proti obchodovaniu s ľuďmi pokračuje v realizácii programu. (Program podpory a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi, 2012) “Rozsah a kvalita služieb poskytovaných vnútroštátnym i nadnárodným obetiam obchodovania s ľuďmi sú stanovené Nariadením Ministerstva vnútra SR č. 47/2008 o zabezpečení programu podpory a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi upravujúcom fungovanie Programu podpory a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi.” (MV, 2011 In: Kuchárová, 2011) Dovoľme si povedať, že aktuálny národný program boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2011-2014 v podstate pozostáva z dvoch veľkých častí. Prvá časť je analýza východiskovej situácie a druhá časť obsahuje strategické a konkrétne ciele. Analýza východiskovej situácie obsahuje informácie o tom, kto sú aktéri koordinácie, o legislatívnej úprave, a ochrane detských obetí. Tiež sa tu nachádzajú mnohé štatistické ukazovatele o formách obchodovania s ľuďmi za roky 2008, 2009 a 2010. Je tam analýza informovanosti verejnosti o obchodovaní s ľuďmi na základe zaznamenaných volaní na

Národnú linku pomoci obetiam obchodovania s ľuďmi. Pre vytvorenie tejto linky v roku 2008 Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky v spolupráci s IOM Medzinárodnou organizáciou pre migráciu Bratislava uzatvorilo dohodu so spoločnosťou T-Mobile Slovensko, a.s. Tiež sa hovorí o tom, aké výskumy boli uskutočňované a v akých projektoch participovala Slovenská republika. Mapuje sa celková socio-demografická situácia v oblasti nezamestnanosti, vzdelávania a pod. Dôležitá časť národného plánu je podpora a ochrana obetí. Uvádzajú postup pri identifikácii obetí obchodovania s ľuďmi v Slovenskej republike, ako aj pri ich prípadnom zaradení do Programu podpory a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi. Podľa nášho názoru jedna z najdôležitejších častí je starostlivosť o obeť, a z toho dôvodu sa jej budeme venovať trochu podrobnejšie. Komplexná starostlivosť je poskytovaná počas krízovej starostlivosti, čiže počas 90 dní ako občanom Slovenskej republiky tak aj cudzincom. Počas tej doby obeť sa môže rozhodnúť či chce spolupracovať s orgánmi činnými v trestnom konaní. Po uplynutí tejto doby, v prípade rozhodnutia obeť spolupracovať, poskytovaná je komplexná starostlivosť počas celej doby trestného konania. V prípade, že sa nerozhodne spolupracovať, občan Slovenskej republiky má nárok na spomínanú reintegráciu a starostlivosť v trvaní 90 dní, a cudzincovi je poskytovaná starostlivosť počas doby jeho prípravy na návrat do krajiny pôvodu. Národný program obsahuje aj problematiku vyšetrovania a súdneho stíhania trestného činu obchodovania s ľuďmi. Druhá veľká časť Národného programu sú strategické a konkrétne ciele pre zlepšenie ochrany a pomoci obetiam. Kladené sú ciele pre zlepšenie podporného rámca (koordináčnej štruktúry, legislatívny rámec, koordinovaná práca s informáciami a výskum, zabezpečenie finančných zdrojov a rozpočet, monitorovanie, hodnotenie a aktualizácia), pre zlepšenie prevencii (informovanosť verejnosti, vzdelávanie, minimalizácia rizík, administratívne kontrolné nástroje), pre zlepšenie podpory a ochrany obetí (identifikácia obetí, doba na zotavenie, komplexná starostlivosť o obeť, ochrana obeť – svedka, reintegrácia obeť do spoločnosti a návrat do krajiny pôvodu) a pre zlepšenie trestného stíhania (vyšetrovanie, medzinárodná spolupráca orgánov činných v trestnom konaní, trestné konanie, odškodnenie obetí, komunikácia orgánov činných v trestnom konaní a súdov s obeťami, protikorupčné opatrenia). (Národný program boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2011-2014)

5. DISKUSIA

Obchodovanie s ľuďmi je jednoznačne trestný čin vo všetkých štátoch vo svete. Neexistujú dylemy o tom, či by sa obchodovaniu s ľuďmi malo zabrániť alebo nie, dylemy však existujú o najvhodnejšom štatnom prístupe vzťahujúcim sa na prostitúciu. V podkapitole “účely obchodovania s ľuďmi“ sme uviedli, že 80 percent obetí obchodu s ľuďmi sú ženy, obchodované za účelom sexuálneho zneužívania. (Obchodovanie s ľuďmi a sexuálne vykorisťovanie, 2012) Tým pádom je nepopierateľné že prostitúcia úzko súvisí s obchodovaním s ľuďmi. V bakalárskej práci sme hovorili o tom, že obchodovanie s ľuďmi závisí od dopytu, ako aj od ekonomickej a politickej úrovni daného štátu. Ekonomicky slabšie štáty sú väčšinou krajiny pôvodu obetí, a vyspelejšie krajiny sú krajiny destinácie. Obchodovanie s ľuďmi môže závisieť aj od prístupov vzťahujúcim sa na prostitúciu, keďže veľký počet obetí je obchodované na nútenú prostitúciu. Podľa nášho názoru, pri určovaní vhodného prístupu na reguláciu prostitúcie, treba brať do ohľadu ako to bude vplývať na obchodovanie s ľuďmi. Napríklad analyzovať, čo sa stane s obeťami obchodovania v prípade zákazu prostitúcie, čo v prípade povolenia prostitúcie, a čo v prípade keď štát legislatívne nerieši prostitúciu. Predmetom analýzy by malo byť aj to, ako sa odrazí na obchodovanie s ľuďmi trestanie osôb pracujúcich v sex biznise, a ako trestanie zákazníkov. Všetky tieto faktory treba zohľadniť, a zistiť či v jednotlivých prístupoch obchodovanie stúpa, klesá, alebo sa stav nemení. Schimanneková uvádza, že v súčasnosti dominuje paradigma, podľa ktorej obchodovanie s ľuďmi a prostitúcia by sa mali chápať ako dva samostatné sociálne javy, ktoré prebiehajú individuálne. Avšak sa uznáva, že prostitúciu je potrebné brať do ohľadu v boji proti obchodovaniu s ľuďmi, keďže väčšina obetí obchodovania sú ženy obchodované za účelom nútej prostitúcie, a zároveň väčšina prostitútok sú vlastne obeť obchodovania s ľuďmi. Pritom vzťah medzi obchodovaním s ľuďmi a zákonmi riadiacimi prostitúciu sa iba okrajovo rieši. (Schimannek, 2009) Napríklad Švédsko a Nemecko ako aj mnohé iné štáty neratifikovali medzinárodný dohovor Spojených národov proti nadnárodnému organizovanému zločinu. Problém bol zhodnúť sa na jednotnom prístupe ktorý by sa vzťahoval na prostitúciu, keďže členské štáty Európskej únie majú rôzne prístupy, od prohibicionizmu (zákazu prostitúcie) až po legalizáciu. (Schimannek, 2009) Na základe uvedeného príkladu môžeme vidieť, že prístupy vzťahujúce sa na prostitúciu môžu ovplyvňovať aj boj proti obchodovaniu s ľuďmi.

V tejto kapitole sa snažíme vysvetliť rôzne prístupy vzťahujúce sa na prostitúciu, a budeme porovnávať názory o tom, ako tieto prístupy vplývajú na obchodovanie s ľuďmi.

Kolenčík uvádza, že v súčasnosti existujú tri rozličné prístupy vzťahujúce sa na prostitúciu. Spoločné majú iba to, že prostitúcia je nebezpečnosťou pre morálku a verejný poriadok. (Kolenčík, 2000)

1. Abolicionistický prístup (abolicionizmus) Schellbergera je to prístup pri ktorom sa štát o prostitúciu nestará, a zakročuje len v prípade narušenia mravnosti. (Kuchárová, 2011) Je to prístup, ktorí nám je blízky, keďže sa uplatňuje aj v Slovenskej republike. Transcrime (2005) uvádza, že „krajina spadá do tejto kategórie vtedy, ak pouličná ani „domová“ prostitúcia nie sú zakázané. Štát sa rozhodol tolerovať prostitúciu a neintervenovať do nej. Prostitúcia medzi dospelými osobami nie je trestná, avšak profitovanie z prostitúcie inej osoby je trestné.“ (Bianchi, Popper, Lukšík, 2007, s. 25) Podľa Ondrejковиča v rámci tohto prístupu si všímame najmä javy, ktoré sa s prostitúciou spájajú. Ide o obchodovanie s ľuďmi, kupliarstvo, zneužívanie žien a detí, úmyselné uvádzanie do omylu za účelom neoprávneného zisku a pod. (Ondrejковиč, 2001) Tento systém je uplatňovaný v Španielsku, Taliansku, Belgicku, Portugalsku, Fínsku, Veľkej Británii, Nórsku, Rumunsku, Brazílii, Kanade, v Čechách. (Kolenčík, 2000).

2. Prohibicionistický prístup (prohibicionizmus)- “zákaz prostitúcie a kupliarstva. Polícia i justícia tu hrajú represívnu úlohu : zatváranie verejných domov, pokuty, väzba prostitútok i pasákov, jej miesta a organizácie sú zakázané, v niektorých štátoch sú postihované aj osoby – klienti : USA, severná Afrika, Írsko, Malta, Čína... Na rozdiel od abolicionizmu prostitúciu tento systém odcudzuje.“ (Kolenčík, 2000, s. 53)

3. Reglementaristický prístup (reglementarizmus) akceptuje prostitúciu ako nevyhnutné zlo. V jeho záujme nie je zakazovať prostitúciu, ale kladie si za cieľ limitovať ilegálnu prostitúciu, ochraňovať morálku, a verejné zdravie. Štáty z týmto prístupom povoľujú verejné domy a erotické centrá. Platia v nich povinné lekárske prehliadky a registrácia na polícii. Štáty s týmto prístupom sú: Holandsko, Nemecko, južná Amerika, Rakúsko, Grécko. (Kolenčík, 2000) “Krajina spadá do tejto kategórie vtedy, ak štát reguluje pouličnú aj „domovú“ prostitúciu. Prostitúcia tak nie je trestná, pokiaľ sa realizuje v rámci predpísaných regulácií.

Prostitútky sú zväčša registrované miestnymi úradmi a v niektorých krajinách majú povinnosť podrobiť sa zdravotným prehliadkam.“ (Bianchi, Popper, Lukšík, 2007, s. 25)

4. Neo-abolicionistický prístup. Okrem troch uvedených prístupov, existuje aj neo-abolicionistický prístup ktorý je špecifický pre Švédsko. V roku 1998 Švédsko zaviedlo inovatívny zákon, ktorý zakazuje kupu sexuálnych služieb. V podstate to znamená, že trestný čin spáchajú iba ľudia ktorí kupujú sexuálne služby a nie ženy podieľajúce sa na prostitúcii. Základný princíp zákona vo Švédsku je, že prostitúcia sa považuje za násilie páchané na ženách a deťoch, a je to skutočne škodlivé nielen pre osoby pracujúce v sex biznise ale aj pre spoločnosť ako celok, a predstavuje vážnu prekážku k dosiahnutiu rodovej rovnosti. Z výskumu a analýz Švédi zistili, že na rozdiel od mužov, ktorí vykorisťovali ženy pracujúce v sex biznise, tieto ženy vedú hrozne marginalizované životy a skúsili ťažké násilie v prostitúcii. Preto švédsky model vidí nesúlad medzi sankcionovaním slabšieho partnera ktorí je vykorisťovaný tými, ktorí len chcú uspokojiť svoje sexuálne túžby. (Analyzing the Swedish Model on prostitution)

Najväčšie nezhody a najväčšie diskusie nastávajú hlavne pri prístupoch, ktoré podporujú zákaz prostitúcie (prohibicionizmus) a legalizáciu prostitúcie (reglementarizmus). V nasledujúcej časti uvádzame názory o tom, ako prohibicionizmus a reglementarizmus vplývajú na obchodovanie s ľuďmi. Sú to názory organizácií, profesorov z univerzít ako aj názory rôznych autorov. Pátranie po názoroch na danú tému sa neodohrávalo z určitým zámerom, a v diskusii uvádzame všetky názory s ktorými sme sa v pátraní stretli.

Donna Hughesová uvádza dva pohľady na to, či existuje vzťah medzi reglementaristickým prístupom a obchodovaním s ľuďmi. Hovorí o tom, že pre tých ktorí podporujú legalizáciu prostitúcie, tento prístup nemá vplyv na obchodovanie s ľuďmi. A zase na druhej strane, pre tých ktorí podporujú zákaz prostitúcie, aj obchodovanie s ľuďmi aj prostitúcia sú formy násilia páchaného na ženách. Hovorí o tom, že prostitúcia a súvisiace aktivity prispievajú k fenoménu obchodovania s ľuďmi. (Hughes, 2012)

Marjan Wijers, predseda expertnej skupiny Európskej komisie pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi, ešte v roku 1998 napísal v knihe *Global Sex Workers: Rights, Resistance and Redefinition*, že kriminalizácia sexuálneho priemyslu vytvára ideálne podmienky pre nekontrolovateľné vykorisťovanie a zneužívanie prostitútok. Veril, že obchodovanie so

ženami, nátlak a vykorisťovanie môžu byť zastavené, pokiaľ je právne uznávaná existencia prostitúcie a pokiaľ sú zaručené sociálne práva prostitútok. (Does legal prostitution lead to human trafficking and slavery?, 2008)

V správe Rady Európy výboru pre rovnosť príležitostí žien a mužov, Leo Platveolet uvádza svoj názor o prohibicionistickom prístupe. Hovorí o tom, že tento prístup má mnoho nevýhod, a veľmi málo výhod. Vedie k tomu že celkovo prostitúcia je trestaná (nie iba nútená prostitúcia a prostitúcia maloletých). Väčšinou je prostitútkou tá, ktorá je trestaná, nie klient. V krajinách ktoré prijali tento prístup je prostitúcia tak tlačaná do podzemia a stáva sa trestnou činnosťou so všetkými nevýhodami s tým spojenými. (Platveolet, 2007)

Predsedníctvo holandského národného spravodajstva pre obchodovanie s ľuďmi majú podobný názor. Vo svojej správe o obchodovaní s ľuďmi podporujú reglementaristický prístup. Uvádzajú, že často sa hovorí v médiách, že zrušenie všeobecného zákazu nevestincov viedlo k väčšiemu obchodu s ľuďmi. To nie je správny záver. Pred zrušením všeobecného zákazu nevestincov, obchodovanie s ľuďmi sa konalo vo všetkých poliach prostitúcie. Je možné že teraz obchodovanie s ľuďmi rastie v nezákonných, nekontrolovaných a neregulovaných odvetviach. V prípade že je to tak, stále nemožno predpokladať, že rozsah obchodovania je teraz na rovnakej úrovni alebo dokonca vyššie ako bolo predtým. V skutočnosti je pravdepodobne že to nie je tak kôli tomu, že nie každý klient sa chce zapájať do nelegálnych aktivít, do tajného odvetvia prostitúcie. (Does legal prostitution lead to human trafficking and slavery?, 2008)

Deady sa snaží na príklade vysvetliť prečo podľa jeho názoru prohibicionizmus nie je správny prístup. Prohibicionizmus sa uplatňuje napríklad v Spojených štátoch. Aj keď prístup zakazuje prostitúciu, ani zďaleka nemožno povedať že prostitúcia neexistuje v tomto štáte. Gail, M. Deady sa domnieva, že tento prístup môže vplývať na obchodovanie s ľuďmi tým, že ak napríklad osoba pracujúca v sex biznise v nelegálnom nevestinci je svedkom obchodovania s ľuďmi a nahlási to polícii, policajt by bol povinný osobu zatknúť za prostitúciu, keďže je nelegálna. Takže, neexistuje veľká motivácia nahlásiť obchodovanie s ľuďmi, kôli strachu zo zatknutia. (Deady, 2011)

Ako príklad môžeme uviesť aj iné štáty, ktoré majú prohibicionistický prístup. V Holandsku sa prostitúcia prešírila, a stala sa skytou činnosťou. V Nemecku zločinci stále neplatia daň, a

zvážajú sa zisky pre vikorist'ovateľov. Aktivita organizovaných zločineckých skupín pokračovala, a nedošlo k zníženiu prostitúcie alebo obchodovania s ľuďmi. (Hughes, 2012)

Nakashima Brock, PhD podporuje reglementaristický prístup, a hovorí o tom, že prohibicionizmus umožňuje obchodníkom používať zákony proti prostitúcii pre zastrašovanie, a to najmä pokiaľ ide o deti. Ženy a dievčatá držané proti svojej vôli sa boja ísť na políciu, lebo sa boja že bude s nimi zaobchádzané ako so zločincami. (Does legal prostitution lead to human trafficking and slavery?, 2008)

Hughesová uvádza nedostatky prohibicionistického prístupu. Prvý nedostatok je zákaz prostitúcie v zmysle zákona, ale tolerovanie v praxi. Menej ako jeden percent sú stíhaní kupliari a obchodníci. Väčšinou sú to prostitútky ktoré sú stíhané. V tomto prístupe sa stáva že sú deti zatknuté, a zaobchádza sa s nimi ako s kriminálníkmi. (Hughes, 2012)

Richard Poulin, PhD. profesor sociológie na univerzite v Ottawe hovorí, že aj keď existovalo presvedčenie, že legalizácia by umožnila kontrolu nad sexuálnym priemyslom, nelegálny priemysel je teraz "mimo kontroly". Polícia vo Viktórii (Austrália) uvádza, že obchodovanie so ženami a deťmi z iných krajín sa výrazne zvýšil. Legalizácia prostitúcie v Austrálii mala za následok rast sex biznisu. Jedným z výsledkov bolo obchodovanie so ženami a deťmi do legálnych a nelegálnych nevestincov. Títo "sexuálny podnikatelia" majú ťažkosti v lokálnom prostredí najš' pracovníčky vzhľadom na rozširujúci sa priemysel, a ženy, obeť obchodovania s ľuďmi sú zraniteľnejšie a viac ziskové. (Does legal prostitution lead to human trafficking and slavery?, 2008)

Helen Messová uvádza, že v Amsterdame, kde je legalizovaná prostitúcia, ženy sú hlavnou turistickou atrakciou (po nich nasledujú kaviarne v ktorých sa používa marihuana). Avšak odhad je že 50 až 90 percent z nich sú obeť obchodovania s ľuďmi, ktoré sú denne zneužívané, a polícia sa nečinne pozerá. Je nepochopiteľné, že ich klienti nie sú súdení za znásilnenie, avšak holandskí politici tvrdia, že nemožno zistiť, či prostitútky pracuje dobrovoľne. Policajti zdesení každodenným životom obetí, často požiadajú o preloženie na iné oddelenie. (Mess, 2009)

Podľa autorky Christin Starkovej, netreba legalizovať organizované znásilnenie. Hovorí, že to čo sme zistili je, že v oblastiach kde bola legalizácia prostitúcie nastal nárast obchodovania

s ľud'mi. Štát sa stáva pasákom. Legalizácia prostitúcie vytvára dopyt, a začleňuje zneužívanie žien a detí. (Does legal prostitution lead to human trafficking and slavery?, 2008)

Pri študovaní tejto problematiky sme sa snažili zistiť ako sa daná problematika prezentuje v médiách. V časopise "The Economist" v článku "Sex is their business" sme sa stretli z názorom, že kriminalizácia prostitúcie tlačí prostitúciu do podsvetia. Pri legalizácii by sa odohrávala verejne, a bolo by ľahšie odhaliť obchodovanie s ľud'mi a prostitúciu maloletých. Nevestince by si vybudovali povest', ktorú by bolo hodné chrániť. (Sex is their buseness, 2004)

Michael J. Horowitz (2006) z Hudson inštitúta vo Washingtone hovorí, že legalizácia prostitúcie vždy zvyšuje nelegálnu prostitúciu. (Does legal prostitution lead to human trafficking and slavery?, 2008)

Dr. Melissa Ditmorová uvádza, že by prostitúcia nemala byť považovaná pre trestný čin. Tým by sa odstránila z trestného zákonníka a prostitúcia by sa považovala ako ktorákoľvek iná pracovná činnosť. Bola by zdanená a stala by sa predmetom obchodných požiadaviek. Tento prístup mal úspech v časti Austrálie. V mnohých mestách vo svete právna reforma prostitúcie nie je prioritou obhajcov práv osôb pracujúcich v sex biznise. Jeden z dôvodov je, že vo väčšine štátov vo svete sa kupovanie sexuálnych služieb v prípade dospelých ľudí nepovažuje pre nelegálne, a takáto právna reforma nerieši všetky problémy spojené so sexuálnym priemyslom. (Raymond, Ditmore, 2007)

Viceprezident pre výskum a verejnej politiky, výskumný ústav pre etiku a náboženské slobody vo Washingtone Barrett Duke Jr, Ph.D. hovorí, že namiesto legalizácie prostitúcie mali by veľmi intenzívne pracovať na ukončení prostitúcie, čo by podľa jeho názoru významne prispelo k odstráneniu obchodovania s ľud'mi. (Does legal prostitution lead to human trafficking and slavery?, 2008)

Neo Abolicizmus: Podľa informácií ktoré sme zistili, Švédsky model väčinou vystupuje ako veľmi úspešný. Švédska vláda vypracováva každoročnú správu o implementácii zákona v praxi, a jeho vplyv na prostitúciu vo Švédsku. V správe z roku 2010, Švédska vláda uvádza, že počet osôb, naimä žien, sa od roku 1998 zmenšil o polovicu. Zatiaľ čo v susedných krajinách Dánsku a Nórsku je číslo trikrát vyššie. Švédsky prístup má silnú podporu verejnosti (71 percent), a jej vykonávanie viedlo k významným pozitívnym zmenám v postojoch.

(Ekberg, Walber, 2011) Napriek tomu, Margareta Winberg, bývalý podpredseda vlády Švédska, na seminári o dopadoch legalizácie prostitúcie povedala, že verí tomu, že nikdy nebudú úspešní v boji proti obchodovaniu s ľuďmi, pokiaľ nebudú súčasne pracovať na odstránení prostitúcie a sexuálneho zneužívania žien a detí. Naimä s ohľadom na skutočnosť, že v krajinách kde majú legalizovanú prostitúciu, mnohé ženy sú pôvodne obeť obchodovania s ľuďmi. (Does legal prostitution lead to human trafficking and slavery?, 2008)

Ako sa má štát stavať voči prostitúcii? Osoby pracujúce v sex biznise sú zločinci alebo obeť? Je prostitúcia súkromná alebo štátna záležitosť? Aký vplyv majú prístupy vzťahujúce sa na prostitúciu na obchodovanie s ľuďmi? Odpovede na tieto otázky závisia od mnohých faktoroch, ako aj od toho, v ktorom štáte žijeme. Avšak pri skúmaní ako dané prístupy vplývajú na obchodovanie s ľuďmi, podľa uvedených názorov môžeme konštatovať, že väčšina sa domnievali, že prohibicionizmus vplýva nepriaznivo boj proti obchodovaniu s ľuďmi. Napríklad jeden z názorov bol, že obchodníci môžu stiktné zákony používať na zastrášovanie obetí. Potom nahlásenie polícii trestný čin obchodovania s ľuďmi zo strany osôb pracujúcich v sex biznise sa znižuje, lebo sa boja zatknutia. Niektorí autori uvádzali príklady štátov ktoré uplatňujú tento prístup a argumentovali o tom, že sa situácia nezlepšuje, a že počet obchodovaných ľudí sa zvýšil. Ďalší upozorňujú na to, že sa v tomto prístupe, zvyšuje dopyt po sexuálnych službách, a tým pádom obchodovanie s ľuďmi nadobúda rozmach. Iný zase hovorili, že prohibicionizmus tlačí prostitúciu do podsvetia a navrhovali legalizáciu prostitúcie. Argumentovali, že prostitúcia by sa odohrávala verejne, a bolo by ľahšie odhaliť obchodovanie s ľuďmi a prostitúciu maloletých. Zároveň však boli aj také názory ktoré naznačovali podporu prohibicionistického prístupu. Napríklad autor uviedol, že v štátoch kde je platná legalizácia prostitúcie, sa zvýšil počet obchodovaných ľudí. Ďalší autor mal podobný názor, a hovoril o tom, že legálna prostitúcia zvyšuje nelegálnu prostitúciu.

V tejto diskusii sme uvádzali názory o tom ako dané prístupy vplývajú na obchodovanie s ľuďmi, avšak domnievame sa že nám chýbajú pre porovnanie názory na to, ktorý z týchto prístupov je najvýhodnejší vo vzťahu k samotnej prostitúcii. Bolo by zaujímavé zistiť, či výsledky z diskusií budú totožné, a je to zároveň implikáciou pre ďalšiu diskusiu v práci zaoberajúcej sa prostitúciou.

ZÁVER

Preštudovaná literatúra nám umožnila stanoviť ciele práce ktoré sme sa snažili dosiahnuť. V rámci záveru sa budeme snažiť uvádzať poznatky ktoré sme získali vo vzťahu k cieľom ktoré sme si stanovili. Jeden s cieľov bakalárskej práce bol získať široký prehľad o danej problematike. Analýzou domácej a zahraničnej literatúry, pomocou štatistických údajov, a prepájaním obchodovania s migráciou a s prístupmi ktoré sa vzťahujú na prostitúciu, získali sme široký prehľad o obchodovaní s ľuďmi, a zároveň sme sa zamerali na faktory ktoré môžu obchodovanie s ľuďmi ovplyvniť.

V prvej kapitole sme sa zaoberali definíciou obchodovania s ľuďmi, kde sme uviedli medzinárodne uznávanú definíciu obchodovania s ľuďmi, ktorá sa nachádza v protokole o prevencii, potláčaní a trestaní obchodovania s ľuďmi, osobitne so ženami a deťmi, dopĺňujúci dohovor Organizácie Spojených národov. Zároveň sme uviedli aj definíciu domáceho autora. V tejto kapitole sme uviedli aj profil obetí a obchodníkov. Na základe odbornej literatúry, štatistických údajov, a na základe informácií z praxe uvádzame koľko majú zvyčajne rokov, akého sú pohlavia, odkiaľ pochádzajú a iné charakteristické znaky pre danú skupinu. Pre širšiu orientáciu v problematike, uvádzame kapitolu migrácia a obchodovanie s ľuďmi. Cieľom bolo poukázať, ako migrácia súvisí s obchodovaním s ľuďmi a ako ho môže ovplyvniť.

V druhej kapitole sme uvádzali konkrétnejšie ako prebieha proces obchodovania. Uviedli sme účely obchodovania s ľuďmi, kde sme súčasne uvádzali teoretické informácie a informácie priamo z praxe. V tejto kapitole sme uviedli aj mechanizmus obchodovania s ľuďmi. Uviedli sme jednotlivé fázy procesu obchodovania s ľuďmi, a opísali ako konkrétne prebiehajú. Obchodovanie s ľuďmi je závažný trestný čin, ktorý prekračuje hranice štátov, a zanecháva následky na spoločnosť, ako aj na obeť obchodovania s ľuďmi. Napriek tomu, obchodovanie s ľuďmi najviac ohrozuje blahobyť obchodovaných osôb. Dôsledky ktoré môže vyvolať obchodovanie uvádzame v tretej podkapitole. Uvádzame aj cenné informácie od odborníkov, ktorí pracujú priamo s obeťami.

V tretej kapitole sa zaoberáme obchodovaním s ľuďmi v zahraničí. Ďalším stanoveným cieľom bakalárskej práce bolo zistiť súčasnú situáciu obchodovania s ľuďmi, a v tejto kapitole sa snažíme tento cieľ naplniť, pokým súčasnú situáciu na Slovensku uvádzame v štvrtjej

kapitole. V prvej podkapitole uvádzame medzinárodné dokumenty ktoré sa týkajú obchodovania s ľuďmi, a ďalšia podkapitola je súčasná situácia v štátoch Európskej únie. V súvislosti s prvým cieľom, získať široký prehľad, uvádzame informácie pre každý štát Európskej únie. V tejto časti sme používali aktuálne správy o obchodovaní s ľuďmi, a uvádzali sme odkiaľ najčastejšie pochádzajú obeť obchodovania, a do ktorých krajín sú obchodované, ktoré sú najčastejšie účely obchodovania s ľuďmi a pod.

V piatej kapitole sme písali o obchodovaní s ľuďmi na Slovensku. Nenahraditeľnou časťou je právna úprava, ktorú uvádzame v prvej podkapitole. V nasledujúcej časti sme sa snažili znázorniť súčasnú situáciu v Slovenskej republike, pričom sme používali aktuálne správy o obchodovaní s ľuďmi na Slovensku, aktuálne štatistické informácie, ako aj informácie ktoré sme zistili priamo z praxe. V tretej časti tejto kapitoly sme uvádzali možnosti pomoci obetiam obchodovanie s ľuďmi, a informácie sme uvádzali zväčša z národného programu boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2011-2014.

V diskusii sa snažíme poukázať na to, že na obchodovanie s ľuďmi môžu vplývať rôzne faktory. V tejto časti diskutujeme o tom, akým spôsobom môžu vplývať na obchodovanie s ľuďmi prístupy vzťahujúce sa na prostitúciu. Porovnávali sme názory rôznych univerzitných profesorov, štátnikov, postoje organizácií ako aj rôznych autorov.

Hlavné ciele bakalárskej práce boli zmapovať súčasnú situáciu, obohatiť bakalársku prácu o aktuálne údaje, a hlavne informácie z praxe. Za týmto účelom sme oslovili organizácie zaoberajúce sa obchodovaním s ľuďmi, ktoré zastrešuje Ministerstvo vnútra, a rozhodli sme sa, že uskutočníme rozhovory prostredníctvom osobného stretnutia. Navštívili sme Medzinárodnú organizáciu pre migráciu (IOM) v Bratislave a rozprávali sme sa s odborníčkou Janou Hrivnákovou. Ďalšiu sme oslovili Slovenskú katolícku charitu v Bratislave, a rozprávali sme sa s asistentkou projektu Mgr. Karolínou Tobiašovou.

“Človek nie je tovar.” Je to veta ktorá nás inšpirovala napísať bakalársku prácu. Cieľom bakalárskej práce bolo aj poskytnúť bohatý, užitočný, logicky usporiadaný súhrn informácií pre pracovníkov z praxe, ako aj pre budúcich sociálnych pracovníkov ktorý plánujú alebo chcú pracovať v danej oblasti, a budú môcť informácie použiť v praxi pre efektívnejší boj proti tomuto fenoménu, ako aj pre efektívnejšie poskytovanie pomoci obetiam.

Dúfame, že bakalárska práca splní svoj cieľ.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

Analyzing the Swedish Model on prostitution. [online]. [cit. 2012-04-14]. Dostupné na internete:https://docs.google.com/viewer?a=v&q=cache:CkcbG100gNsJ:www.ruhama.ie/easyedit/files/analyzingtheswedishmodelonprostitution.doc+&hl=sk&gl=sk&pid=bl&srcid=ADGEESj2AIYGZwhUKwxEXS-zkzjAdvu4JJebF1oqQgB2yKrEEzuucrap-BIPviUUHB6fy9KX3O1GxfRGIsaupJtc7TigMvYsUQRoY3HSxFNDiK_rKQbMWhixEYDnwgHPISBpLxT1dZ5S&sig=AHIEtbTSoTXvxnN3FNR232uw21tDaSa9rQ

ARONOWITZ , A. 2009. *Human trafficking, human mistery*. Westport: Preager Publishers, 2009. 286 p. ISBN: 978-0-275-99481-5.

Austria [online]. 2011. [cit. 2012-03-30]. Dostupné na internete: http://photos.state.gov/libraries/austria/19452/pdfs/austria_tip.pdf

BIANCHI, G. – POPPER, M. – LUKŠÍK, I. 2007. *Medzi dopytom a ponukou*. Budapešť, Maďarsko: IOM Medzinárodná organizácia pre migráciu, 2007. 103 s. ISBN 978 92 9068 378 X.

BIEGAJ, A. 2011. *Europol review. General report on Europol activities*. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2011. 60 p. ISBN 978-92-95018-84-6 ISSN 1681-1550.

BOSCO, F. - LUDA, V. - SEROJITDINOV, A. 2009. *Strategies Against Human Trafficking : The Role of the Security Sector*. In FRIESENDORF, C. (Ed.) Vienna and Geneva: National Defence Academy and Austrian Ministry of Defence and Sports, 2009. 514 p. ISBN: 978-3-902670-19-9.

BRUNOVSKIS, A.-TYLDUM, G. 2004. *Crossing borders. An Empirical Study of Transnational Prostitution and Trafficking in Human Beings*. Norway: Interface medias as., 2004. 132 s. ISBN 82.7422-416-7.

CAPLAN, A. et al. 2009. *Trafficking in organs, tissues and cells and trafficking in human beings for the purpose of the removal of organs*. [online]. Directorate General of Human Rights and Legal Affairs Council of Europe, 2009. 98 p. [cit. 2011-11-29]. Dostupné na

internete:http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/trafficking/docs/news/OrganTrafficking_study.pdf

ČEČOT, V. – MADLIAK, J. – BUKSOVÁ, E. 2008. *Obchodovanie s ľuďmi v schengenskom priestore – problem alebo výzva?*. In sociálna prevencia. ISSN 1336-9679, 2008, č. 3, s. 10-15.

DEADY, G, M. 2011. *The Girl Next Door: A Comparative Approach to Prostitution Laws and Sex Trafficking Victim Identification Within the Prostitution Industry*. In Washington and Lee Journal of Civil Rights and Social Justice. [online]. 2005. vol. 17, no. 2 [cit. 2012-04-14].

Dostupné na internete:

http://scholarlycommons.law.wlu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1285&context=crsj&sei-redir=1&referer=http%3A%2F%2Fwww.google.sk%2Furl%3Fsa%3Dt%26rct%3Dj%26q%3Dprostitution%2520approach%2520impact%2520on%2520human%2520trafficking%26source%3Dweb%26cd%3D27%26ved%3D0CFYQFjAGOBQ%26url%3Dhttp%253A%252F%252Fscholarlycommons.law.wlu.edu%252Fcgi%252Fviewcontent.cgi%253Farticle%253D1285%2526context%253Dcrsj%26ei%3Dp9KJT-6dG4iPswbXz-joCw%26usg%3DAFQjCNGK3dquWa2sqn49rjad7r_e3Lz6Iw#search=%22prostitution%20approach%20impact%20human%20trafficking%22

DEGANI, P. 2007. *Human Rights and Trafficking in Women and Young People in Europe : manual for teachers. Daphne project*. [online]. Padova: University of Padua, Interdepartmental Centre on Human Rights and the Rights of Peoples, 2007. 100 s. [cit. 2011-11-29]. Dostupné na internete: http://unipd-centrodirittiumani.it/public/docs/teachers_en.pdf

Does legal prostitution lead to human trafficking and slavery? [online]. 2008. [cit. 2012-04-14]. Dostupné na internete:

<http://prostitution.procon.org/view.answers.php?questionID=000243>

Dohovor Rady Európy o boji proti obchodovaniu s ľuďmi. [online]. Varšava: Rada Európy, 2005. 574-595 s. [cit. 2011-11.29]. Dostupné na internete:

http://www.coe.int/t/dg2/trafficking/campaign/Source/PDF_Conv_197_Trafficking_Slovakian.pdf

DRÁPLOVÁ, K. 2011. *Skutočný príbeh : Ako som takmer robila štetku v bare*. [online].

Dostupné na internete: <http://www.iness.sk/stranka/974>

- DVOŘÁKOVÁ, B. 2004. *Obchod se ženami a možnosti pomoci obchodovaným osobám*. In: DARULOVÁ, J. – KOŠTIALOVÁ, K. *Sféry ženy*. Sociológia, etnológia, história. Banská Bystrica: Fakulta humanitných vied Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici - Sociologický ústav Akadémie vied Českej republiky v Prahe, 2004. ISBN: 80-8055-999-6 s. 123-131.
- EKBERG, G. S.-WAHLBERG,K. 2011. *The Swedish Approach: A European Union Country Fights Sex Trafficking In Solutions*. [online]. 2011. vol. 2, no. 2 [cit. 2012-04-15]. Dostupné na internete: <http://www.thesolutionsjournal.com/node/895>
- FEINGOLD, D. A. 2005. *Think Again: Human Trafficking*. In Electronic journal: Foreign Policy. [online]. 2005. [cit. 2012-04-15]. Dostupné na internete: <http://www.foreignpolicy.com/>
- GUTAUSKAS, A. 2009. *Human trafficking and its treatment in criminal law*. Lithuania: Social science studies, 2009. 25-48 p. ISSN: 2029–2244.
- HART, J. 2009. *Human Trafficking*. New York: The Rousen publishing group, 2009. 64 p. ISBN-13: 978-1-4358-5038-5.
- HUGHES, D. 2012. *Approaches to Prostitution: Impact on Sex Trafficking*. [online]. 2012 [cit. 2012-04-14]. Dostupné na internete: <http://humantrafficking.unc.edu/files/2011/08/X.-Hughes-Approaches-to-Prostitution.pdf>
- Human Development Report 2009. *Overcoming barriers: Human mobility and development*. New York, USA : United Nations Development Programme, 2009. 217 p. ISBN 978-0-230-23904-3.
- Human Trafficking : *An Overview*. [online]. Vienna, Austria: UNODC United Nations Office on Drug and crimes, 2008. 48 p. [cit. 2011-11-29]. Dostupné na internete: <http://www.ungift.org/docs/ungift/pdf/knowledge/ebook.pdf>
- HURTOŠOVÁ, Z. 2008. *Obchodovanie s ľuďmi - strašiak alebo hrozba*. In sociálna prevencia. ISSN 1336-9679, 2008, č. 3, 18 – 20 s.
- Identifikácia obetí obchodovania s ľuďmi medzi migrantmi v SR*. Bratislava: IOM Medzinárodná organizácia pre migáciu, 2009. 106 s. ISBN 978-80-970307-1

- INÁŠOVÁ, L. *Pracovné listy. Projekt „Prevencia obchodovania s ľuďmi so špeciálnym zameraním na mládež v zariadeniach ústavnej starostlivosti v Českej a Slovenskej republike“* [online]. Slovensko, Spišské Podhradie: Človek v tísní. 32 s. [cit. 2012-03-15]. Dostupné na internete: http://www.clovekvtsni.sk/upload/File/Pracovne_listy_screen_5%5B1%5D.pdf
- IOM – *Facts and figures*. [online]. 2012. [cit. 2012-01-29]. Dostupné na internete: <http://www.iom.int/jahia/Jahia/about-migration/facts-and-figures/lang/en>
- KADLEČÍKOVÁ, M. 2012. *Človek na predaj*. In: Socioterapia. [online]. 2012. Roč. 2, č. 3, [cit. 2012-03-24]. Dostupné na internete: http://www.socioterapia.info/wp-content/uploads/2011/04/Socioterapia_3_2012.pdf
- KÁLLAY, A. 2011. *Obchodovanie s ľuďmi ako multikulturálny jav*. OLDŘICH, CH-MATULAYOVÁ, T. (eds) *Výzvy pre sociálne profesie v modernej spoločnosti. Zborník príspevkov*. Prešov: Pulib, 2011. 278-284 s. ISBN 978-80-555-0336-3
- KELLY, L. 2002. *Journeys of Jeopardy: A commentary on current research on trafficking in women and children for sexual exploitation within Europe*. [online]. 2002. [cit. 2011-11.29]. Dostupné na internete: <http://www.belgium.iom.int/STOPConference/Conference%20Papers/10.%20Liz%20Kelly%20IOM%20STOP%20Conference.pdf>
- KESELIČKOVÁ, L. 2007. *Obchodovanie s ľuďmi v Slovenskej republike – analýza súčasného stavu : písomný výstup zadanej úlohy v LaStrada* [online]. 7 s. [cit. 2011-11.29]. Dostupné na internete: http://www.ff.unipo.sk/kvdsp/files/staze06-07/01.1a_Keselickova_Stav_SR%28obch_s_ludmi%29.pdf
- KOLENČÍK, M. 2000. *Svet nepoznanej reality: história a súčasnosť prostitúcie*. Žilina: L.A.X. Médiá, 2000. 215 s. ISBN 80-968498-67.
- KOVALČÍKOVÁ, N. 2011. *Starostlivosť o obeť obchodovania s ľuďmi v rámci Slovenskej republiky*. In: MÁTEL, A.-JANECHOVÁ, L.-ROMAN, L. (eds) 2011. *Sociálna patológia a intervencia sociálnej práce. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie*. Bratislava : VŠZaSP sv. Alžbety. 464 s. ISBN 978-80-8132-018-7.
- KUBOVIČOVÁ, K. 2009. *Základné informácie o obchodovaní s ľuďmi*. Bratislava: IOM Medzinárodná organizácia pre migáciu, 2009. 101 s. Informačná brožúra.

- KUCHÁROVÁ, B. 2011. *Prostitúcia a obchodovanie s ľuďmi*. In MÁTEL, A. – SCHAVEL, M. a kol. Aplikovaná sociálna patológia v sociálnej práci. Bratislava: VŠ ZaSP sv. Alžbety, 2011. ISBN 978-80-8132-009-5. 274-297 s.
- KUPIŠ, J. 2008. *Institute of Economic and Social Studies*. [online]. Dostupné na internete: <http://www.iness.sk/stranka/974>
- Legislatívny rámec*. [online]. 2012. [cit. 2012-01-29]. Dostupné na internete: http://www.dotyk.sk/04-projekty/index.php?rid=projekt_07
- LIMANOWSKA, B. 2002. *Trafficking in Human Beings in Southeastern Europe*. [online]. UNICEF/UNOHCHR/OSCE - ODIHR, 2002. 254 s. [cit. 2011-01-27]. Dostupné na internete: <http://www.unicef.org/serbia/2004Trafficking%281%29.pdf>
- Lithuania country trafficking in persons report 2011*. [online]. 2011. [cit. 2012-03-30]. Dostupné na internete: <http://vilnius.usembassy.gov/news-events/trafficking-in-persons/lithuania-country-trafficking-in-persons-report-2011.html>
- Luxembourg* [online]. 2011 [cit. 2012-03-30]. Dostupné na internete: http://ec.europa.eu/anti-trafficking/download.action;jsessionid=pnnxTLpFtwLpl6G3C27g5zhCWZvZz1PVK1WvK2sd39nLHwFp6bMm!797973069?nodeId=2ea634ac-3e13-4332-ae69-6bd9ded3c46e&fileName=US+Trafficking+in+Persons+Report+2011_Luxembourg_en.pdf&fileType=pdf
- MESS, H. 2009. *Does legalizing prostitution work?* [online]. 2009. [cit. 2012-04-14]. Dostupné na internete: <http://www.policyinnovations.org/ideas/commentary/data/000107>
- Národný program boja proti obchodovaní s ľuďmi na roky 2011-2014*. [online]. 64 s. [cit. 2011-11-29] Dostupné na internete: www.minv.sk/?ministerstvo-vnutra&subor=58987
- Obchodovanie s ľuďmi a sexuálne vykorisťovanie*. [online]. 2012. [cit. 2012-04-06]. Dostupné na internete: <http://www.minv.sk/?obchodovanie-s-ludmi-a-sexualne-vykoristovanie>
- Obchodovanie s ľuďmi*. [online]. 2012. [cit. 2012-04-13]. Dostupné na internete: <http://www.minv.sk/?obchodovaniesludmi>
- ONDREJKOVIČ, P. a kol. 2001. *Sociálna patológia*. Bratislava : Veda, 2001. 310 s. ISBN 80-224-0685-6.

PASUIT, M. 2011. *Reports and analyses*. [online]. Warszawa : center for international relation. 39 p. [cit. 2011-11-29]. Dostupné na internete:

PLATVEOLET, L. 2007. *Prostitution – which stance to take?* [online]. Netherlands: Report. Committee on Equal Opportunities for Women and Men, 2007. [cit. 2012-04-14]. Dostupné na internete:

<http://assembly.coe.int/Main.asp?link=/Documents/WorkingDocs/Doc07/EDOC11352.htm>

Program podpory a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi. [online]. 2012. [cit. 2012-04-10].

Dostupné na internete: http://www.minv.sk/?program_podpory_a_ochrany_obeti

Protokol o prevencii, potláčaní a trestaní obchodovania s ľuďmi, osobitne so ženami a deťmi, dopĺňujúci dohovor Organizácie Spojených národov proti nadnárodnému organizovanému zločinu. [online]. 2000. [cit. 2011-11-29]. Dostupné na internete:

<http://www.zbierka.sk/zz/predpisy/default.aspx?PredpisID=18472&FileName=05-z034&Rocnik=2005>

Rámcové rozhodnutie Rady z 19. júla 2002 o boji proti obchodovaniu s ľuďmi. [online]. Rada Európskej Únie: Úradný vestník európskych spoločenstiev, 2002. 52-55 s. [cit. 2011-11-29].

Dostupné na internete: [http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:19:06:32002F0629:SK:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:19:06:32002F0629:SK:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:19:06:32002F0629:SK:PDF)

RAYMOND, J.-DITMORE, M. 2007. *Debating legalized prostitution*. [online]. 2007. [cit. 2012-04-15]. Dostupné na internete: <http://www.humantrafficking.org/updates/643>

Report concerning the implementation of the Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings by Austria [online]. Strasbourg: Secretariat of the Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings (GRETA and Committee of the Parties), 2011. [cit. 2012-03-30]. Dostupné na internete:

http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/trafficking/Docs/Reports/GRETA_2011_10_FGR_AUT_en.pdf

Report concerning the implementation of the Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings by the Slovak Republic, 2011. [online]. Strasbourg: Secretariat of the Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings (GRETA and Committee of the Parties), 2011. [cit. 2012-04-06]. Dostupné na internete:

http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/trafficking/Docs/Reports/GRETA_2011_9_FGR_SVK_en.pdf

Sex is their business. [online]. 2004. [cit. 2012-04-15]. Dostupné na internete:

<http://www.economist.com/node/3151258>

SHELLEY, L. 2010. *Human trafficking. A global perspective.* New York: Cambridge University Press, 2010. 341 p. ISBN 978-0-521-11381-6

Slovak Republic, 2011. [online]. [cit. 2012-03-30]. Dostupné na internete:

http://ec.europa.eu/anti-trafficking/download.action;jsessionid=vQPpTBqQGtYMBQWdv7py13XTkfL98mkh3P1V5S4KTbnQRKwFyYmJ!797973069?nodeId=b93e8585-13b6-4b05-81c3-b5b94d4c9a96&fileName=US+Trafficking+in+Persons+Report+2011_Slovakia_en.pdf&fileType=pdf

Štatistika kriminality - trestného činu obchodovania s ľuďmi, 2012. [online]. [cit. 2012-04-06].

Dostupné na internete: http://www.minv.sk/?statistika_obchodovanie_s_ludmi

Trafficking in Human Beings in European Union [online]. EUROPOL. The Hague, 1 September 2011 FILE NO: 2565-84 [cit. 2012-03-30]. Dostupné na internete:

https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/publications/trafficking_in_human_beings_in_the_european_union_2011.pdf

Trafficking in Persons 2011 Belgium [online]. [cit. 2012-03-30]. Dostupné na internete:

<http://belgium.usembassy.gov/resources/trafficking-in-persons-2011-belgium.html>

Trafficking in Persons Report – France [online]. 2011 [cit. 2012-03-30]. Dostupné na

internet: <http://www.unhcr.org/refworld/country,,USDOS,,FRA,,4e12ee7dc,0.html>

Trafficking in Persons Report – Germany [online]. 2011 [cit. 2012-03-30]. Dostupné na

internet: <http://www.unhcr.org/refworld/country,,USDOS,,DEU,,4e12ee7bc,0.html>

Trafficking in Persons Report – Hungary [online]. 2011 [cit. 2012-03-30]. Dostupné na

internet: <http://www.unhcr.org/refworld/country,,USDOS,,HUN,,4e12ee752d,0.html>

Trafficking in Persons Report – Ireland. [online]. 2011 [cit. 2012-03-30]. Dostupné na

internet: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4e12ee72c.html>

Trafficking in Persons Report – Latvia. [online]. 2011 [cit. 2012-03-30]. Dostupné na internete: <http://www.unhcr.org/refworld/publisher,USDOS,,LVA,4e12ee693c,0.html>

Trafficking in Persons Report – Netherlands. [online]. 2011 [cit. 2012-03-30]. Dostupné na internete: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4e12ee5a3c.html>

Trafficking in Persons Report – Poland. [online]. 2011 [cit. 2012-03-30]. Dostupné na internete: <http://www.unhcr.org/refworld/publisher,USDOS,,POL,4e12ee5235,0.html>

Trafficking in Persons Report – United Kingdom. [online]. 2011 [cit. 2012-03-30]. Dostupné na internete: <http://www.unhcr.org/refworld/country,,,,BMU,,4e12ee3ac,0.html>

Trafficking in Persons Report 2011: Estonia. [online]. 2011. [cit. 2012-03-30]. Dostupné na internete: http://estonia.usembassy.gov/tip_2011.html

Trafficking in Persons to Europe for sexual exploitation. [online]. Vienna, Austria: UNODC United Nations Office on Drug and crimes. 11 p. [cit. 2011-11-29]. Dostupné na internete: http://www.unodc.org/documents/publications/TiP_Europe_EN_LORES.pdf

Zákon z 21. októbra 2011, o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov [online]. [cit. 2012-03-30]. Dostupné na internete: http://www.emn.sk/phocadownload/documents/zakon_o_pobyte_cudzincov_404_2011_sk.pdf

Zpráva o stavu obchodování s lidmi v České republice za rok 2010. [online]. 2011. [cit. 2012-03-30]. Dostupné na internete: http://ec.europa.eu/anti-trafficking/download.action;jsessionid=HsdIT2dW92r403n1Lp61nLRp9j3gPHB0r5NjzTpLvzY3GBGx8bc2!741669820?nodeId=f68e4180-990f-43d9-9b09-a22731c795ba&fileName=Status+Report+on+Trafficking+in+Human+Beings+in+the+Czech+Republic+2009_cz.pdf&fileType=pdf

ŽÁKOVÁ, M. 2011. *Sociálna práca s obeťami obchodovania s ľuďmi.* In MÁTEL, A.-JANECHOVÁ, L.-ROMAN, L. (eds) 2011. *Sociálna patológia a intervencia sociálnej práce. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie.* Bratislava : VŠZaSP sv. Alžbety. 464 s. ISBN 978-80-8132-018-7.

Príloha A Rozhovor - IOM Medzinárodná organizácia pre migráciu

S cieľom obohatiť bakalársku prácu o aktuálne údaje, a hlavne informácie z praxe, oslovili sme organizácie zaoberajúce sa obchodovaním s ľuďmi, ktoré zastrešuje Ministerstvo vnútra. Rozhodli sme sa, že uskutočníme rozhovory prostredníctvom osobného stretnutia. Dňa 23.02.2012 sme navštívili IOM Medzinárodnú organizáciu pre migráciu v Bratislave, a rozprávali sme sa s Janou Hrivnákovou, pracovníčkou tejto organizácie. Bol to pološtrukturovaný rozhovor, ktorý trval približne 45 minút. Najprv sme pani poprosili aby nám povedala niečo o organizácii a o projektoch ktoré uskutočňujú. Otázky boli rôznorodé, pýtali sme sa aký je profil obetí obchodovania s ktorými sa stretávajú, aký je profil obchodníkov, ktoré sú najčastejšie účely obchodovania s ľuďmi s ktorými sa stretávajú, ako v praxi prebieha proces reintegrácie obete, v ktorých krajinách sú najčastejšie slovenské obete obchodované, koľkým ľuďom ročne pomáha organizácia, a aké sú možnosti pomoci obetiam. V tejto prílohe uvádzame sumarizáciu daného rozhovoru.

Hrivnáková:

Obchodovaním s ľuďmi sa zaoberáme v podstate od roku 2003, vtedy sme robili kampaň. Fungujeme čisto projektovo takže sme sa vždy uchádzali o niečo čo môže podporiť túto tému o nejaký projekt. Potom sa nám podarilo v rokoch 2006 až 2008 mať projekt Equal kde sa začalo pracovať s obeťami ako takými, čiže už po tej kampane od niečoho takého všeobecného v zmysle všeobecných informácií pre veľkú verejnosť, sme prešli ku konkrétnej práci s klientom. Keďže IOM vo svojej práci robí to, že pomáha ľuďom dostať sa z miesta na miesto a v podstate využíva humánnú migráciu, toto je tiež jeden z spôsobov ako pomôcť človeku ktorý sa ocitol na inom kúsku zeme, aby sa dostal trebárs domov alebo tam kde chce sa znovu reintegrovať do spoločnosti.

Čiže skôr sme sa zaoberali len Slováckmi ktorí odchádzajú do zahraničia, majú tam zlú skúsenosť, a dostali sa teda do problému obchodovania s ľuďmi a pomáhali sme im vrátiť sa naspäť a potom sa ten program rozšíril aj o skupinu cudzincov ktorý môžu prechádzať cez naše územie, môžu tu byť obchodovaní, alebo môžu len tranzitovať cez naše územie a v podstate máme možnosť o nich sa postarať a tiež im pomôcť buď dostať sa domov aby sa o nich starala ďalšia inštitúcia alebo majú možnosť získať tolerovaný pobyt a môžu vlastne ostať na Slovensku a pokiaľ je to v záujme Slovenskej republiky tak až môžu dostať trvalý

pobyt. No samozrejme z našich skúseností vyplíva to, že naše gro klientov, teda našich sto percent klientov sú Slováci ktorý sa nachádzajú v zahraničí.

Toto je vlastne oddelenie ktoré sa zaoberá čisto obchodovaním s ľuďmi. Sme maličký tím a robíme veľa vecí, preto že program ktorým sa teraz zaoberáme je o tom, že máme na starosti linku, ktorá v podstate reflektuje čo sa v tej téme momentálne deje. Poskytuje preventívne informácie, potom ak niekto má niekoho v zahraničí o kom nevie a snaží sa k nemu dopátrať a myslí si že to má niečo s obchodovaním s ľuďmi tak nás kontaktuje zväčša na tú linku. To znamená, že aj posúvame tie osoby na iné inštitúcie, preto že nie sme polícia, takže keď je niekto nezvestný a ten dotičný z rodiny má pocit že by mohol takto skončiť, tak to referujeme na políciu. A potom sa konkrétne obeť obracajú na našu linku, ktorým pomáhame z ich každodenným životom, každodennými problémami, to znamená sociálna asistancia, alebo psychologická pomoc, alebo vôbec nejaká pomoc, že som tu pre teba (teda pre vás, s klientmi si samozrejme vykáme). Určite som nepovedala všetko, ale chcela som to povedať ako jednu oblasť ktorej sa venujeme.

Potom sú to školenia pre relevantné inštitúcie ktoré majú s týmto do činenia. To znamená pre policajtov, sociálnych pracovníkov, psychológov, pre učiteľov, pre hraničnú políciu. Samozrejme tie školenia sú zamerané na danú skupinu-to čo potrebuje. Naimä v poslednej dobe sme sa venovali identifikácii obetí obchodovania s ľuďmi. A potom to boli školenia na prevenciu. Momentálne sme vytvorili nový film o obchodovaní s ľuďmi, je to druhý film ktorý spracovala naša organizácia, prvý bol práve v tom roku 2003 a teraz druhý film je v roku 2011. Ten film sa zameriava aj na nútenú prácu ako účel obchodovania s ľuďmi. Potrebovali sme dať najavo, že obchodovanie s ľuďmi nerovná sa len nútený sex biznis, že obchodovanie s ľuďmi rovná sa aj nútená práca, a že aj muži sú tí ktorí sú obchodovaní.

Tretia oblasť ktorou sa zaoberáme sú vlastne klienti. Od toho momentu keď sa dozvieme že je Slovák v zahraničí ktorý bol obchodovaný, alebo niekto kto sa s ním stretol si to myslí, (musia nás teda kontaktovať) tak práve vtedy prebehne ten identifikačný dotazník, identifikačný proces toho či je obeťou alebo nie. Od toho momenta keď zisíme že sa stal obeťou, a prejaví súhlas, sa snažíme mu pomôcť. Staráme sa o neho tak, aby sa mohol vrátiť späť na Slovensko, čiže zabezpečujeme konkrétne veci ohľadom cesty, komunikáciu so zahraničnou inštitúciou alebo s našou ambasádou. Z tej praxe napríklad dnes riešime prípad z Bruselom. Takže,

zabezpečujeme cestovné lístky, a bezpečnú dopravu naspäť na Slovensko. Pokiaľ ten človek potrebuje nejakú asistenciu, napríklad momentálne máme prípad núteného žobrania, to znamená že je ten človek je v určitom zmysle znevýhodnený, hendikepovaný, má amputované nejaké časti končatiny, tak riešime tú asistenciu konkrétne. Čo je všetko dôležité zabezpečiť, aby sa ten človek ľudský, humánne, bezpečne dostavil na Slovensko? Samozrejme to vyhodnocujeme aj s tou inštitúciou, v tej krajine v ktorej sa nachádza. Riešime jeho ubytovanie, stravovanie, jeho psychologickú pomoc, akúkoľvek asistenciu sociálnu a inú ktorú tam potrebuje dostať. Potom keď sa tá cesta udeje, od prvého momentu ho očakávame na letisku. Let berieme ako najbezpečnejší prostriedok dopravy vzhľadom k tomu že ten človek nebude sedieť v autobuse dvadsať štyri hodín alebo viac, a dostane sa tam do možnosti nejakého kvázi ohrozenia čiže let považujeme veľmi dobrý v tom, že tá pomáhajúca organizácia ho tam odprevadí a odasistuje ten jeho nástup, a my ho tu čakáme. Po prilete samozrejme už vieme dopredu čo s tým človekom. Momentálne máme klienta ktorý sa potrebuje dostať do bezpečného ubytovania. Museli sme logisticky a logicky samozrejme všetko pripraviť preto aby sme ho mohli dostať do takého zariadenia. Čiže po prilete už sa mu venuje náš človek ktorý celú tú logistiku má na starosti a už ide do toho koncového zariadenia. Čiže to je čo sa týka klientovho návratu, a potom riešime krízovú intervenciu ktorá je tam dôležitá a potom je nastavovaná dlhodobejšia reintegračná asistencia, aby sa nestal opätovne obeťou obchodovania s ľuďmi.

Zväčša sú to klienti ktorý nemajú poriešenú prácu, pochádzajú z nízkopodnetného prostredia, trebárs sú z detských domovov alebo nikdy nezažili rodinu ktorá fungovala, alebo majú doma vzťahy ktoré nefungujú alebo ich dostal do obchodovania s ľuďmi nejaký člen ich rodiny, alebo sused. Všetko čo robíme, robíme tak, že je to z jeho súhlasom, musí o všetkom vedieť, keď niekde telefonujeme alebo niečo konáme, vypýtame si informovaný súhlas, a v podstate všetko riešime nie za neho, ale s ním. Je to strašne individuálne čo sa s tým klientom deje. Niektorí nechce žiadnu pomoc, a my to rešpektujeme. Samozrejme tí ľudia ktorý sa nemajú kde vrátiť, alebo sú v hmotnej núdzi alebo proste vôbec sú na dne, tí sa zväčša snažia udržiavať s nami kontakty a my im ponúkame možnosti, samozrejme aj nejaký finančný príspevok ktorý im pomáha prežiť každý deň, normálne, ľudsky.

Máme nejaký úsek alebo výsek klientov s ktorými sa stretávame, môžem povedať, že minulý rok sme mali do programu zaradených dvadsať jedna obetí a identifikovaných bolo dvadsať

deväť obetí. Komplexne, s financiami ktoré máme na to vyčlenené sa vieme postarať ročne o štyridsať klientov.

Čo sa týka profilu obetí, tá prax sa posúva. Literatúra sa píše v určitom období, a tá prax sa posúva v čase. S tým vekom obetí ktoré sa uvádzajú v literatúre (18-30 rokov) by som sa aj zhodla, hoci samozrejme sú ojedinelé príklady, napríklad starší muži na nútenú prácu, ženy sú menej obchodované za účelom nútenej práce, ale stáva sa. Nerovná sa všetko sex biznis. Čoraz viac sú obeťami muži pretože je dopyt po pracovnej sile. Ďalej hendikepovaný ľudia sa zneužívajú na zobrahanie, čiže tam je jedno koľko má rokov, keď ho vie obchodník dostatočne dobre nalákať. Ten nábor nemusí byť nejaký veľký preto, že tí ľudia sú bez práce.

Ukazuje sa, že oblasti východného a juhovýchodného Slovenska napríklad v oblasťach od Lučenca, Rymavskej Soboty, nábor prebieha veľmi jednoducho. Nábor prebieha jednoducho preto, že tam nie sú možnosti, obchodník im sľúbi prácu, a ten človek dosť verí tomu a odchádza preč. Čiže má tú skúsenosť, má povedomie z širšieho okolia o tom, že práca v zahraničí je, a nedá si do súvisu že sa mu môže niečo stať. Ja by som už nehovorila o tom, že väčšina obetí sú ženy, dá sa povedať že je to pol na pol.

Samozrejme spolupracujeme aj zo zahraničnými vyšetrovateľmi alebo policajťami, keď sa v zahraničí rozoberá a sleduje prípad. Mali sme prípady kedy sme boli aj na súde v Anglicku, a boli sme tam prítomný keď sa riešil prípad. Vieme páchatel'ov odsúdených na osem, deväť a desať rokov, vďaka našim klientom dostávame spätnú väzbu, a potom ešte aj od Ministerstva vnútra. Momentálne máme taký prípad keď v zahraničí sú odsúdení páchatelia jeden na osem, druhý na deväť rokov, a tu na Slovensku ďalší čakajú na trest. Obchodovanie s ľuďmi je reťazec, čiže do toho je zapojených viacero ľudí, niekedy sú len dvaja, a niekedy oveľa väčšia skupina. To znamená, že tí ľudia sú aj v zahraničí aj na Slovensku, takže tie súdy prebiehajú v rôznych krajinách.

V literatúre sa hovorí o tom, že obchodníci sú väčšinou muži. Určite netreba podceňovať v tomto ženy. Ženy sú veľmi dobré manipulátorky a pokiaľ je žena obchodníčka, vzbudzuje väčšiu dôveru. Žena vie podať tú informáciu tak dôverne, že v podstate vie lepšie oklamať v tej prvej fáze. Vieme o tom, že aj ženy sú obchodníčky, je to smutné, že napríklad aj ženy matky predajú svoje dieťa. Nehovoríme o maličkých bábätkách, nemáme také prípady, ale

sedemnášť ročná dievčina je tiež v našom ponímaní dieťa preto, že nedosiahla plnoletosť. Takže sú ženy zapojené do obchodovania.

Keď hovoríme o najčastejších účeloch obchodovania, líši sa to od dopytu, a od obdobia v ktorom sa tomu venujeme. V rokoch 2003-2004 prevládala nútená prostitúcia žien. Potom sa to posúvalo do nútených prác. Nútené žobranie nám tiež často vyskakuje. A potom existuje taký nový fenomén benefit exploitation. Čiže ukazujú sa nové druhy obchodovania, ktoré ešte nie sú popísané.

Proces reintegrácie obete je šitý na mieru danej obete. Snažíme sa aby si trebárs doplnili vzdelanie, urobili si nejaký kurz a podobne. Cieľové krajiny kde sú slovenské obete obchodované sú krajiny západnej Európy, ktorá je na tom hospodársky dobre. Napríklad Belgicko, Írsko. Teraz sa znova menia tie štáty, alebo bude sa meniť pretože tie štáty sú v krachu, alebo sa mení politická situácia. Ale boli to takéto krajiny ako Nemecko, Taliansko, Anglicko ktoré je silnou krajinou a do nej sú najčastejšie obchodovaní, asi aj preto, že obchodníci sú Slováci, ktorí sú dobre udomácnení v tej krajine, čiže zväčša Slovák obchoduje Slováka.

Príloha B Rozhovor – Slovenská katolícka charita

S cieľom obohatiť bakalársku prácu o aktuálne údaje, a hlavne informácie z praxe, oslovili sme organizácie zaoberajúce sa obchodovaním s ľuďmi, ktoré zastrešuje Ministerstvo vnútra. Rozhodli sme sa, že uskutočníme rozhovory prostredníctvom osobného stretnutia. Dňa 23.03.2012 sme navštívili Slovenskú katolícku charitu v Bratislave, a rozprávali sme sa s asistentkou projektu Mgr. Karolínou Tobiášovou. Bol to pološtrukturovaný rozhovor, ktorý trval približne 30 minút. Najprv sme pani poprosili aby nám povedala niečo o organizácii a o projektoch ktoré uskutočňujú. Otázky boli rôznorodé, pýtali sme sa aký je profil obetí obchodovania s ktorými sa stretávajú, ktoré sú najčastejšie účely obchodovania s ľuďmi s ktorými sa stretávajú, či pracujú so zahraničnými obeťami, v ktorých krajinách sú najčastejšie slovenské obeť obchodované, a v ktorých oblastiach sú obchodované v rámci Slovenska, koľkým ľuďom ročne pomáha organizácia, aké sú možnosti pomoci obetiam v rámci ich organizácie, a aké sú dôsledky obchodovania s ľuďmi. V tejto prílohe uvádzame sumarizáciu daného rozhovoru.

Tobiášová:

Projekt pomoci obchodovania s ľuďmi na charite beží tretí rok, ono to celé patrí pod Ministerstvo vnútra. Charita je jeden z troch dodávateľov služieb pre Ministerstvo. Potom je to ešte IOM a občianske združenie Dotyk. K nám program priviedla pani Bezáková, ona je koordinátorka projektu. Ona ho začínala podľa vzoru českej katolíckej charity, tam sa to volá Magdala. My máme tri hlavné oblasti na starosti, to je jednak prevencia, to znamená osвета, návštevy škôl, detských domovov, reedukačných zariadení a utečeneckých táborov. V rámci tých návštev je aj vyhľadávanie obetí. To je tá druhá oblasť, a tá tretia oblasť je práca s tými klientmi ktorí sa dostanú do programu pomoci obetiam obchodovania s ľuďmi a tam potom našou hlavnou úlohou je vlastne ich reintegrácia do bežného života.

Úplne konkrétne, keď k nám príde nejaký klient, to je jedno akým spôsobom, súčasťou programu je pomôcť mu spracovať jednak tú údalosť, a potom postupne od krízovej intervencie sa dostať k tomu aby sme mu pomohli sa znovu zaradiť do života. Program má taký model, že prvé tri mesiace je najprv tá krízová intervencia kde sa riešia úplne základné veci, a ďalšie tri je mesice je proces reintegrácie, vtedy sa človek môže dobrovoľne

rozhodovať či podá trestné oznámenie. Ak podá, začne sa to vyšetrovať, a môže v programe zostať aj dlhšie. Keďže sú to obeť obchodovania, a tam sú zapojené aj kriminálne zložky, tak poskytujeme aj utajené ubytovanie ľuďom. Poskytujeme i finančnú podporu, nie sú to veľké peniaze, ale postačia minimálne na tie základné veci. Potom poskytujeme sociálnu, psychologickú, právnu pomoc a proste poradenstvo podľa potrieb klientov. Ak sú to cudzinci, tak vieme im pomôcť z legalizáciou ich pobytu. Tiež ak potrebujú tlmočníka napríklad pri vyšetrovaní, ako i jazykové kurzy, rekvalifikačné kurzy. Na Slovensku doteraz nebola identifikovaná obeť-cudzinec, čo ale neznamená, že by ten jav nebol.

Čo sa týka profilu obetí obchodovania, jednoznačne sa to nedá povedať, ten profil je strašne široký, týka sa to každého, každému sa to môže stať. U nás väčšinou vekovo sú zhruba od 18-30 rokov, ale sú aj deti aj starší. Čo sa týka pohlavia, kedysi boli viac ženou, ale teraz je čoraz viac mužov, a to sa týka potom nútenej práce.

Čo sa týka oblasti odkiaľ pochádzajú, viac sú citlivé oblasti na Slovensku kde nie je práca, kde je vysoká nezamestnanosť. Medzi našimi klientmi je veľa obetí ktoré pochádzajú z detských domovov a reedukačných zariadení. Keď hovoríme o účeloch obchodovania, kedysi to boli viac ženy a sexuálne zneužívanie, momentálne viac narastá počet chlapcov ktorí sú obchodovaní a tým pádom viac sa jedná o nútenú prácu.

Najviac ľudí je obchodovaných do Veľkej Británie ale mali sme klientov aj v Švajčiarsku, v Českej republike a v Nemecku. V súvislosti s týmto treba poznamenať, že Slovensko je hlavne tranzitná krajina.

Charita má momentálne financie na piatich klientov, a siedmich máme v starostlivosti. V 2009 sme mali troch klientov, v 2010 piatich, a v 2011 deviatich. Za minulý rok bolo na Slovensku identifikovaných 23 obetí.

Dôsledky obchodovania sú veľmi hlboké, ide o to, že väčšina tých ľudí ktorá bola obchodovaná, možno by som mohla povedať že aj všetci, boli predaní alebo obchodovaní ľuďmi s ktorými boli v najakom vzťahu. Aj tí obchodníci v prípade že by nepoznali toho človeka predtým, dokážu vytvoriť na začiatku dojem dôvery a sú strašne milí a človek naletí na tú pretváрку. Druhá možnosť, myslím si ešte horšia je keď niekoho predali alebo obchodovali príbuzní aj rodina niekedy. U týchto ľudí, jednak je zasiahnutá oblasť dôvery voči blízkym ľuďom. To je jedna vec ktorá po tej psychickej stránke robí veľa. Potom mnohí

sa hambia za to čo sa im stalo a majú tendenciu sa obviňovať, čo nabúráva sebahodnotu a sebahodnotenie. U psychicky slabších klientov sa zvykne prehľbiť nejaká patológia, u mnohých je tzv. posttraumatická stresová porucha. To sú veci s ktorými treba pracovať aj terapeuticky a jednoducho to ošetriť. Keď je obchodník niekto z rodiny, ale aj všeobecne, nabúra to aj rodinu ako celok . Človekovi to ovplyvní život po všetkých stránkach, takže dopad na toho jednotlivca je veľmi hlboký. A potom to závisí od toho z akého prostredia ten človek je. Ak je človek zo slabšieho prostredia, povedzme ak je z detského domova, tak jasne že tá integrácia je potom ťažšia. Aj bez tohto traumatizujúceho zážitku by to mal ten človek ťažké pravdepodobne, a toto to ešte zhorší. Ak niekto je z rodinného, bežného prostredia a má podporu, tak je to ľahšie.